Poštarina plaćena u gotovu

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD XII. ZAGREB, 14. LIPNJA 1942. BROJ 24.

STARČEVIĆEV GROB U ŠESTINAMA

HRVATSKI SELJACI NA USTAŠKOJ SKUPŠTINI U STUBICI (Foto: Rajterić)

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD XII. ZAGREB, 14. LIPNJA 1942. BROJ 24.

Uz dva imena na hrvatsko Antunovo

Dva imena u toku našeg političkog zbivanja, Ante Starčević i Ante Pavelić, predstavljaju sadržaj naših osnovnih političkih smjernica i najsudbonosnije značenje u toku povijesnog razvoja. Ta dva imena zacrtavaju kičmu hrvatskog političkog bića utvrdivši vjekovni tok hrvatstva uz koji je nužno povezan njegov sudbonosni životni opstanak, jer Starčevićevo načelo nezavisnosti i državnosti i Poglavnikovo ostvarenje znači programatstvo, koje je utrlo put vjekovima i naraštajima, predstavljajući našu vječnu dogmu i naš vjekovni put. Proročki lik Staroga i nepopustljivost, koja kroz nekoliko desetljeća stvara srčiku hrvatskog nacionalizma i dosljedno Poglavnikovo provodjenje velike misli u velikoj revoluciji, znače jedinstvenu cjelinu u našoj političkoj povijesti. Niti vremenski razmak ne označuje podvojenost, jer od Starčevića do Poglavnika preostaje samo maleni razmak, koji je kratak kao od Proroka do ispunjenja proročanstva, od Kvaternika do Rakovice ili od riječi do djela. Idejna, karakterna i povijesna cjelina tih dvaju likova naše političke pozornice označuje pojavu našeg političkog i nacionalnog Genija, u ta dva imena sažet je pojam našeg nacionalističkog naziranja i programatstva.

U zajedničkom političkom okviru zgusnut je čitavi jedan mukotrpni put od prvog propovijedanja novonacionalističke vjere do 10. travnja 1941., uz dva imena vezan je sav politički razvoj i rasplet našeg zbivanja. Poglavnikov rad nadovezuje se neposredno na Starčevićev, on je njegov pomlađeni izdanak, primjena u prelomu revolucije i jeka proročkog glasa Staroga, koji je nekoliko desetljeća ranije nagoviještao korjenitost i nepopustljivost i borbeni cilj hrvatskog čovjeka. Te dvije pojave na našoj političkoj pozornici odijeljene vremenskim razmakom sačinjavaju podpunu cjelinu, kao nauka i primjena, kao živa riječ i ostvareno djelo. Jedan je u komešanju godine četrdeset i osme zacrtao osnovni put hrvatske politike, a drugi je nekoliko desetljeća kasnije pošao u ustašku revoluciju. Jedan je političku nezavisnost postavio kao jedini povijesni put i rješenje, a drugi je spasio hrvatstvo ostvarivši načelo naše političke nezavisnosti. Jedan je ujedinio nacionalnost i ćudorednost značaja, tražeći u prvom redu čovjeka, a drugi je stvorio novog čovjeka ustaške revolucije. Jedan je kao veliki prorok dao evandjelje nacionalizma i zacrtao sigurne putokaze, a drugi je požrtvovnošću revolucionarca krenuo putevima borbe za dohvatom postavljenih ciljeva, a zajedno su označili sudbinske puteve hrvatstva.

Proročki lik Staroga dobiva svoj odraz u Poglavnikovom liku, koji po svojem značenju predstavlja sredinu između Rakovice i Šestina i tako stvara onu idealnu pojavu vođe i predstavnika naroda. Od Starčevićevih crta on imade onu nepopustljivost i načelnost pitanja, a od Kvaternika žestinu revolucionarca. On spaja Rakovicu i Šestine, spaja ideju i primjenu, državnost i revoluciju i predstavlja ujedinjeni značaj hrvatskog čovjeka.

Na putevima hrvatske političke borbe iskrsavaju dva jedinstvena lika povezana jednim idejnim okvirom i za njih je povezan sudbinski rasplet našeg zbivanja, i možda nema nigdje dublje unutarnje povezanosti, nego što je ova između te dvije pojave. Ono, što se događalo u Hrvatskoj poslije 1861. godine i što je konačno završeno jednim velikim raspletom 10. travnja 1941., osvijetljuje pravo značenje tih imena. Desetljeća su protkana pojavom dvaju nosioca nacionalističke luči, njihova pojava prelazi vremenski okvir i ostaje povijesna, kao i dogma koja je usađena u srčiku našeg borbenog i revolucionarnog nacionalizma. »Da nije bilo Ante Starčevića ne bi bilo ni Nezavisne Države Hrvatske,« rekao je Poglavnik, ali je jasno i to: da nije bilo Poglavnika, ne bi misao hrvatske državnosti bila ostvarena. Tu leži ona duboka unutarnja veza između te dvije pojave, to je ona istinska nit koja ih spaja i ujedinjuje u jedinstvenoj cjelini i osvjetljuje u zajedničkom ispunjenju ciljeva i ostvarenju države Hrvatske.

Ona je plod riječi velikog Starca i revolucionarne djelatnosti Poglavnika, ona je izraz one snage, koja je vezana uz ova dva imena.

Da nije bilo Starčevića i Poglavnika, ne bi bilo ni Nezavisne Države Hrvatske.

To je značenje hrvatskog Antunova. P-o

Lik Oca Domovine

Savjest hrvatske politike

U stjecištu raznih nehrvatskih ideja Starčević je bio kamen spoticanja, o koji su se spoticali svi oni, koji nisu vjerovali u snagu i sposobnost hrvatskog naroda i koji su, kako je kazao Poglavnik, svoju osobnu kukavost htjeli proicirati na hrvatski narod.

Starčević je poštenom, dosljednom, žestokom i ustrajnom borbom propovijedao čisti hrvatski program; narodnu slobodu, koja mora naći svoj najbolji izraz u državnoj samostalnosti produhovljenoj s čistom hrvatskom misli. Za čvrstoću i sposobnost države zahtijeva korjenitu društvovnu obnovu stvarajući tako u dubini narodnog bića čvrstu državotvornu podlogu. A da hrvatska društvovna i politička ideja dobije u svakom Hrvatu dostojnog nosioca, poziva stari Prorok sve da budu ljudi — značajevi.

Malo je koji politički čovjek ostao tako kruto dosljedan kao Starčević. Put kojim je Starčević koracao nije ugodan. Svojim borbenim nastupom i nepopustljivošću bio je uvijek izložen napadajima. Trebalo je svoj stav obraniti duhovnim oružjem, a i podnositi žrtve svake ruke. Nije gramzio za vlašću, za položajima i to je važan razlog, zašto nam je njegov lik ostao uvijek svjetao.

Sav taj veliki, teški i plodni rad Starčevićev imao je nepresušivi izvor u njegovoj ličnosti. »S ličnošću, pravo veli Berdjajev, prestaje prirodan svijet. Nju ne može da protumači ovaj svijet. Ličnost je duhovni religiozni pojam.« A filozof i propovijednik hrvatskog nacionalizma Otac Domovine, ocjenjivao je ljude i prosuđivao prilike u vidu ćudoređa — polažući svu nadu ne u uspjehe ljudi mišica i mozga, nego izgrađene duhovne ličnosti. Stoga on u Naputku za pristaše Stranke prava kaže: »Ljude, koji traže samo svoju korist ili raskoš, pod nipošto ne primati u stranku. Ne valja gledati niti ne gledati, i kome ugoditi ili neugoditi, nego treba pravim putem koracati, pa bilo što mu drago.« — Još jedna osobina resi Starčevićev lik — skromnost. »Novac je dobro, veli on, samo u koliko dobroj stvari služi, drugačije je bolje i slavnije zobenicu jesti ili kašu srkati, pa svoj i pošten biti, nego lupež u zlatu plivati. — živimo da radimo i da uživamo (u onom) što izradimo i da pomažemo onima, koji su vrijedni, a ne mogu raditi ili izraditi, koliko trebaju, i da ne trošimo više nego trebamo, pa potrebe na usko stegnemo.

On je uvjeren u ispravnost i pobjedu svojih tvrdnja. On je znamen hrvatske vjere. Ne mogu ga slomiti niti časoviti neuspjesi. »Bez obzira na uspjeh, ja ću, naglasio je, koliko budem mogao, ispuniti svoje »deržanstvo.« On ga je i ispunio.

Svojim je umom prekoračio prag budućnosti te je svojim suvremenicima kazao, što krije budućnost u svom krilu, ali malo je koji mogao da slijedi proročanski hod velikog mislioca.

Iako vatreni nesporazumaški Hrvat, on ipak točno shvaća cjelovitost čovječanstva i ulogu čovjeka na Zemlji, ne poričući ni jednom narodu pravo na opstanak i ljudski život. I baš radi toga on upire sve duševne i tjelesne snage, da svojem vlastitom a ugnjetavanom narodu izvojuje život na koji ima pravo, a to pravo na slobodu i narodni državni uspon sprečavaju neprijatelji van i unutar Hrvatske.

»Ljudsko društvo je za sve ljude, a ljudi su samo oni, piše Starčević, koji su marljivi, pošteni, pravedni, napredni. Društvo takovih ljudi ne smije primiti u svoje kolo ni gospodu, koja nisu toga vrijedna.« A one, koji nemaju tih oznaka Starčević ne smatra ljudima; oni su za nj slavosrbi i madžarolci — dvije riječi u kojima je Stari sažeo svu ogavnost i sdržbu. Te su dvije riječi po njegovom shvaćanju društvovno — ćudoredni pojmovi, a ne rasni.

Kao poznavalac narodnog života, jezika i povijesti on je u sebi nosio dubokoumno shvaćanje neprekinutosti hrvatskog roda, on je bio tumač i nosilac onoga, što Šuffay naziva narodno jastvo. Svijestan one zgusnute snage vulkanskog napona on traži da nađe izlaz, otvor toj snagi, koja će srušiti ropstvo, a izgraditi hrvatsku državu. Ne želi ilirstva, jugoslavenstva ni sveslavenstva, ni oslona na Beč ili na Peštu. Strujanja tih ideja otplavila su mnogog Hrvata s hrvatskog tla, ali Starčevića nisu mogli, jer on je bio srastao s Hrvatskom i hrvatstvom u jednu žilavu masu krvi, pamćenja, jezika i vjere.

Odatle ona vjera u pobjedu, odatle upornost u borbi. Najteža smetnja su mu bili domaći ljudi, koji su do tuđina više držali nego do svojega. On je razliku političkih postupaka između sebe i nagodbenjaka ovako, vrlo slikovito, prikazao: »Dva čovjeka složno potkopavaju temelj zgrade. Jedan hoće da posebice razbije svaki pećnjak zgrade, drugi to ne će, jer zna, kada se cijela sruši, ni pećnjaci ne će cijeli ostati, ako li koješta i ostane nema velike vrijednosti.«

Duh nezavisnosti, duh svijesti za svoja prava, duh oporbenosti i borbenosti proti neprijatelju, duh svestrane, u prvom redu ćudoredne, izgradnje Hrvatske jest misao Ante Starčevića.

Mi se za nju borimo i borit ćemo se! Bez prestanka! Do potpune pobjede!

V. Š.

U nekoliko

Kažu, da dobra roba ne treba »reklame«, jer je njezina dobra kakvoća najbolja reklama.

Prema tome je pitanje, da li su svi oni bezbrojni »kandidati« za dužnostnička mjesta dobra roba, kad im treba toliko reklame.

*

Nedavno je netko postavio slijedeće pitanje :

»Kako da se najlakše namaknu radne snage?«

Odgovor: Tako da se isprazne kavane i šetališta.

*

Nekoji su pitali: zašto se ne tiskaju nova izdanja Starčevićevog djela: Slavosrpska pasmina u Hrvatskoj?

Možda zato što imademo još dosta živih »uzoraka!«

*

Kad bi svi ljudi radili sve, onda bi bilo loše na svijetu. Zato svatko radi samo nešto.

Tako jedni mnogo govore, a drugi opet rade.

Ne mogu jedni i drugi raditi isti posao.

*

Slično je i s ćudorednim osobinama čovjeka. Na primjer može netko biti i nesposoban za posao, ali vrlo sposoban za »fakinažu«.

Evala! Neka barem nešta znade.

*

Mnogi misle, da imadu smisla i sposobnosti za politiziranje.

Čudna je stvar ta politika.

Za nju je svatko dobar. Ali zašto se, recimo, taj politikant ne sjeti, da bi mogao dobro napraviti cipele, makar nije postolar?

*

Nekoji su ljudi lako raspaljivi. Napipaš mu recimo »žilicu«, a on plane kao vatra živa.

Utopio bi te u žlici vode!

Bi! ali . . . nije Bog dao kozi dugi rep.

*

Doduše još uvijek se vodi pitanje o tome, koji je narod prvi imao dojavne urede.

Možda bi o tome mogli nešto više znati slavosrbi.

redaka. . .

Kažu da je moderno, da žene nose hlače. To mogu govoriti samo neznalice. Međutim mi znamo, da je baš obratno. Naime mnogi naši »u hlačama« vole neobično mnogo »klafrati« iz dana u dan.

*

U predratno vrijeme, ako si želio biti bogat, onda si morao biti tvorničar, trgovac, bankar ili neki drugi »trbuhović«.

Danas opet u ratno vrijeme moraš biti švercer. To je najunosnija struka.

Oni imadu para kao blata, pa zato i dnevno, kako možete čitati u novinama, daruju državi velike svote novaca.

Zbog toga su darivanja napravili čitavo pitanje u državnoj upravi. Naime kako su njihovi darovi bivali sve češći i brojniji, morala je država imenovati posebne »inkasatore« koji će ubirati darove od tih naših mecena. Ti su inkasatori dobili i naročito ime: privredno redarstvo.

Kako čujemo, to su vrlo dobri inkasatori.

*

Inače naši su švrceri vrlo darežljivi prema državi. Nedavno je na primjer palo u državnu kasu s njihove strane jedan milijun Kuna. A nekoji bome, darovaše i tele ili čak (vjerovali vi ili ne!) svinjče.

Ako tako nastavimo onda ćemo dobiti novu granu monopola.

*

Rekosmo, da su šverceri najbogatija struka.

Tako bi od sada mamice mogle ovako razgovarati.

»Moj će sin biti naučenjak i zato mora biti bankar«.

»A moj opet mora biti bogat i zato će postati švercer!«

Bogata struka!

Čujemo da su podigli i svoj posebni sanatorij — Jasenovac.

*

Prirodoslovci su još uvijek na čudu u koju da grupu svrstaju nekoje dvonošce, koji govore, pjevaju, rade itd. a ipak nisu ljudi.

Starčević im u tom može pomoći. On ih je već pred nekoliko desetljeća okrstio »slavosrpskom pasminom«.

*

Neki je stari mudrac često običavao govoriti ovu glupu frazu:

»Koga svrbi neka se češe!«

Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske

Lik Poglavnika u povijesnoj borbi hrvatskoga naroda

Već više od godinu dana djeluje u našoj sredini onaj veliki čovjek, kojeg smo dvanaest godina nosili u svojim čežnjama i u svojim vjerovanjima, dvanaest smo ga godina proživljavali kao svoju vjeru i kao spasonosno iščekivanje; i kao što smo ga u onim tmurnim godinama čekali i ustrajali pod snažnim dojmom njegovog imena, tako i sada već više od godinu dana stojimo pod jakim dojmom njegove sudbonosne ličnosti koja je prožela čitavi naš život i naše previranje, osvojila svakog našeg čovjeka, njegov se dodir osjeća u dušama milijuna, kao ime velikog sina Hrvatske.

Poglavnik!

Nijedna naša povijesna pojava nije tako brzo i tako duboko srasla s dušom i osjećajem hrvatskog čovjeka, kao Poglavnikov lik, lik prvog Hrvata i prvog radnika, prvog čovjeka naše zemlje i prvog predstavnika naših duša. Oni, koji su bili barem jedanput s njime, koji su barem jedanput čuli njegove ozbiljne riječi i prodorne poglede, ostali su upravo osvojeni Poglavnikovom pojavom, a milijuni drugih, koji nijesu nikada bili u njegovoj blizini osjećaju iz njegovih riječi i povijesnog stvaranja snagu koja osvaja duše i stvara vjerovanje u velikog čovjeka hrvatske zemlje.

Promatrajući povijesni lik Poglavnikov u nastupu njegove mnogogodišnje političke borbe, i uspoređivši ga s pojavom Oca Domovine, onda se nužno mora potvrditi misao, da tek stoljeća stvaraju velikane na presudnim povijesnim raskršćima, i oni zacrtavaju vjekovne puteve novih naraštaja. Takovu povijesnu ulogu zacrtava Poglavnik kroz nekoliko godina, ne samo oštrim istupom u domovini, nego još više u onim mučnim godinama emigracije, kad postaje jedina svjetla pojava u tami hrvatske političke bijede. Poglavnik tada sam snosi svu težinu borbe, neslomiv i ustrajan do kraja. On udara revolucionarne temelje ustaškoj oslobodilačkoj borbi, uz cijenu vlastitog života sam postaje prvi revolucionarac i prvi ustaša, vjeruje u pobjedu i svojim vjerovanjem neodoljivo osvaja i druge. U tami diktature daleko od domovine on postrojava ustaške logore, odgaja prvu ustašku obitelj ostajući uvijek ono što je bio i što je želio, predstavnik malenog hrvatskog čovjeka koji se grčevito hvata za svoju rođenu grudu i vjeruje u pobjedu svojih političkih vjerovanja. Poglavnik u ustaškim logorima svima daje primjer neslomive vjere, on zalazi među svoje ustaše, bodri ih na ustrajnost i ulijeva u njih vjeru, koju sam nosi i nadoknađuje svima s kojima surađuje. U najtežim danima iskušenje on ostaje sa svojim ustašama, on prvi ustaša, prvi vjernik, bori se i ustraje, trpi i vjeruje, prvi zna, da mora pobijediti, da nakon dvanaest mučnih godina iskušenja opet dođe u domovinu s jednostavnom izrekom svoje duševne veličine i jakosti: »Naša je vjera pobijedila.«

Samo jaka i neslomiva vjera i ličnost Poglavnikova izdržala je kušnju kroz dva desetljeća borbe, snaga njegovog značaja ocrtavala je bogodanog vođu naroda, koji je sudbinski završio zadnje poglavlje našeg mučeničkog puta. Upravo sudbinski zalet iz sudbine i naše oslobodilačke borbe tražio je čovjeka kao što je Poglavnik, i samo je on mogao izvršiti ono što je učinjeno, samo je on mogao nakon osam stoljeća stvoriti ono što nam je sudbina uskraćivala: hrvatsku državu. Njegova je pojava sudbinska i povijesna.

Samo povijesne ličnosti kao što je Poglavnik mogu izvršiti zadatke koje im je namijenila sudbina i povijest. Poglavnik je jedinstvena ličnost naše trinaestvjekovne povijesti, on je čovjek povijesne veličine programa i značaja, on je predstavnik hrvatske zemlje i najvjerniji predstavnik hrvatskog čovjeka prošavši i sam sve tegobe radničkog djeteta. I kad je dovršio povijesno djelo oslobođenja, on i opet postaje vjera milijuna, on postaje nada hrvatskog čovjeka i prorok hrvatske budućnosti. Kroz četrnaest mjeseci njegovog boravka u oslobođenoj domovini, on je postao vjera naroda, on je postao vjera Hrvatske, prvi stvaralac novog poredka i prvi radnik nove Hrvatske, on je veliki graditelj i mesija vječnog hrvatstva.

Na povijesnom obzorju Hrvatske lik Poglavnika ostaje vječan, kao izraz hrvatskih pokoljenja, on će ostati povijesna prekretnica našeg zbivanja. Čovjek vjekova živjet će u vjekovima budućnosti.

Životni put našeg Poglavnika

Od radničkog djeteta do uskrisitelja države Hrvatske

Jedan od najvećih sinova Hrvatske, veliki borac, veliki revolucionarac, veliki vođa Hrvata, Poglavnik, rodio se je 14. srpnja 1889. u maloj seljačko-radničkoj kućici sela Bradina u Ivan-planini. Rodio se od oca radnika, potomka stare seljačke obitelji iz Krivog Puta, građevnog poduzetnika, koji u vrijeme kad se rodio Ante, nadgleda radove u Ivan-planini.

Rođen među radnicima, među malim svijetom, Poglavnik je i sam mali čovjek, bez visokih obiteljskih naslova i bez gospodskih životnih lagodnosti. Njegov otac često zbog posla mijenja mjesta i krajeve, pa tako i Ante polazi pučku školu u Gjulhisaru i Jajcu, a gimnaziju u Travniku, Senju, Karlovcu i Zagrebu, gdje je god. 1910. maturirao na donjogradskoj gimnaziji. Već kao đak, živeći u onim tmurnim danima političkoga slavosrpstva i vrludanja, a najzad i prvih početaka pravaškoga revolucionarnoga »punta« proti Khuena Hedervarija, a kao sin naših dičnih gorštaka Ličana, koji nisu mogli biti ništa drugo nego Starčevićanci, dr. Pavelić kao Starčevićanac po rođenju, prianja uz veliku i vječnu nauku Oca Domovine, te sudjeluje u borbenom pokretu hrvatske mladeži, koja je bila okupljena pod Starčevićevom zastavom. Taj njegov rodoljubni rad dolazi još više do izražaja na zagrebačkom sveučilištu, gdje je ubrzo i kao čovjek i kao odlučan starčevićanski borac stekao opće poštovanje i prijateljstvo svojih drugova i sumišljenika. Nakon uspješno svršenih pravnih nauka promoviran je god. 1915. na čast doktora prava. Poslije toga stupio je u odvjetničku pisarnu pok. dra Aleksandra Horvata, a god. 1918. već samostalno vodi svoju odvjetničku pisarnu. U to se je vrijeme i oženio.

Za vrijeme burnih i žalosnih dana prevrata, dr. Ante Pavelić kao mladi i vatreni »stekliš« u redovima Hrvatske stranke prava zauzimlje vidno mjesto, te njegov glas već tada dolazi često do izražaja. Njegova odvjetnička pisarna postaje već onda stjecište poniženih i uvrijeđenih, »malih« ljudi, koji su se najradije na njega u svim stvarima obraćali, znajuć da će u toj pisarni naći jedno srce, koje za njih bije, koje će im u svakom pogledu pomoći, a da ih ne oguli za svoje savjete i pomoć, kao toliki drugi »fiškali«.

Zajedno s drugim iskrenim hrvatskim rodoljubima, dr. Ante Pavelić pati zbog mlitavosti hrvatskih političara i zbog »hrpe slavosrpske pasmine«, koja je pod vodstvom Pribićevića Hrvatskoj spremala nov stran jaram. Odlazi na tajne sastanke, koji su se onih dana održavali po raznim zakutcima Zagreba, kao u Vlaškoj ulici, Ilici, Gundulićevoj ulici i drugdje. Tamo se snuju osnove, dogovara se, sprema se. U tim zakutcima konačno su i stvorene osnove za pobunu, koju su prve ustaše, hrvatski vojnici, upriličili na dan 5. prosinca 1918. u Zagrebu.

Kad su gotovo svi prvaci Hrvatske stranke prava zbog proglasa narodu proti ujedinjenju i dinastiji Karađorđevića bili god. 1918. pozatvarani, dr. Ante Pavelić nije klonuo duhom, već stade okupljati raštrkane pravaše, a napose borbene mlađe pristaše, koje bodri, upućuje i tješi. Rad dra Pavelića nije ostao nezapažen. Građanstvo

Poglavnik

grada Zagreba brzo ga je upoznalo kao odlučnoga borca, te ga po prvi puta god. 1922. bira u gradsko zastupstvo, gdje ga već 26. siječnja 1922. vidimo u borbi za probitke zagrebačkih građana. Od toga vremena pa sve do siječnja 1927. godine dr. Pavelić neumorno radi u Zagrebu i pokrajini na osvješćivanju i prikupljanju borbenih Hrvata pod zastavu Starčevića. Putovao je mnogo po Hrvatskoj, pa nije bilo gotovo županije, gdje on ne bi bio djelatno sudjelovao, upoznaje se s mislima i htijenjem hrvatskoga naroda, te kao vjerni tumač toga narodnoga htijenja, nastavlja borbu.

Dr. Ante Pavelić je od početka svoga djelovanja, iako je i sam bio pristaša jedne stranke, bio veliki protivnik strančarstva i poduzima uvijek i svagdje sve moguće korake, kako bi se stranačka razgloženost u Hrvatskoj otupila. Stoga je jedan od prvih zagovornika stvaranja najprije prvog, pa zatim i drugog Hrvatskog Bloka, u kojem su bile ujedinjene sve ili veći broj hrvatskih stranaka. Nažalost, brzo je uvidio, da se trajno taj stranački jaz ne će moći prebroditi, pa je počeo razmišljati, kako da se na drugi način okupi cijeli hrvatski narod u jedan oslobodilački pokret. Čitav taj svoj rad temeljio je dr. Pavelić uglavnom na okupljanju i odgajanju borbene hrvatske mladeži, od koje je jedine očekivao mogućnost takvog jednog općeg pokreta, i za koju je bio uvjeren, da će u skoroj budućnosti odigrati najvažniju ulogu u hrvatskoj oslobodilačkoj borbi. Stoga ga najčešće vidimo u društvu mladih, te na sastancima i priredbama hrvatske starčevićanske mladeži.

Na izborima za oblasnu skupštinu zagrebačke oblasti, dr. Ante Pavelić je 23. siječnja 1927. izabran oblasnim zastupnikom, kojim danom njegova djelatnost postaje još živahnijom i plodonosnijom. Već na prvoj sjednici oblasne skupštine, dne 23. veljače iste godine, daje on poznatu načelnu izjavu, u kojoj brani tisućgodišnja prava Hrvatske, te na koncu predlaže, da se u hrvatsku sabornicu sazovu svi oblasni i narodni zastupnici iz Hrvatske, te da se »sastavimo u jedno tijelo, i da se stavimo na stanovište potpune državne samostalnosti Hrvatske«.

Dr. Pavelić uviđa svu pogubnost politike, koju vode neki odgovorni hrvatski političari, pogubnost onog prokletog vjerovanja, da će Srbi prije ili poslije s Hrvatima učiniti pravedni sporazum. Vjeran nauci Starčevića, shvativši i ćutivši kucaj hrvatske narodne duše, dr. Ante Pavelić stavlja se na nepopustljivo stanovište uspostave samostalne države Hrvatske, te je toj ideji, toj velikoj hrvatskoj sveopćoj narodnoj želji, kroz više od dvadeset godina svoga javnog političkog djelovanja ostao vjeran, ne popustivši nikad ni za dlaku. Ta ga je nepopustljivost i vjera dovela do velike pobjede.

Proučivši i prilike i mogućnosti, našavši shvaćanja u jednom dijelu Europe, pripremivši tlo za kasniji rad u tuđini, Poglavnik se još odlučnije baca na rad u narodu. Napose je sve svoje sile uložio na prikupljanje hrvatske pravaške mladeži, koju je zamišljao kao jezgru i maticu kasnijeg

»Hrvatski narod ne želi ništa drugo, hrvatski seljak i radnik ne će ništa drugo, nego da može mirno u svojoj domovini — danas u svojoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj — mirno i nesmetano živjeti i raditi. U ničije tudje ne dira, od nikoga ne traži, od nikoga ne osvaja, ali zato proti svakom neprijatelju, koji od njega hoće oteti njegovo, koji želi njegov mir i njegov rad pomutiti, protiv neprijatelju u svaki čas, u sviim prilikama i pod svim okolnostima, sva hrvatska vojska, — a svi su Hrvati vojnici, — sva hrvatska vojska sigurno je spremna, sva hrvatska vojska odlučna je i sva hrvatska vojska sposobna je u času obračunati«.

POGLAVNIK

hrvatskog oslobodilačkog pokreta. On je na tom polju uspio, pa već početkom godine 1928. vidimo jake snage te revolucionarne mladeži, koja je u Zagrebu među građanstvom, radništvom, na sveučilištu i u srednjim školama, imala svoje jake organizacije, vidimo u pokrajini oko trideset ogranaka te organizacije, koji odlučno rade među narodom i okupljaju u svoje redove cvijet hrvatske mladeži i starijih boraca.

*

Dr. Ante Pavelić bio je dne 11. rujna 1927. izbaran narodnim zastupnikom glavnoga grada Zagreba. Tu počima drugi dio njegova javnoga rada. Odlazi u beogradsku Skupštinu, gdje u načelnoj izjavi kaže, da Hrvati ne priznaju sadašnje stanje već da će se proti njemu boriti svim silama, zatim u dalnjim svojim govorima nemilosrdno razotkriva zločinačku beogradsku politiku u Hrvatskoj i pljačku beogradske čaršije, pa da im na koncu kaže »Hvala vam na društvu« i »Lahku noć«. Odlučni nastupi u tom nazovi parlamentu munjevito podižu dru Paveliću ugled u Hrvatskoj i u svijetu, te on u to vrijeme već slovi kao jedan od najjačih hrvatskih političara i čovjek budućnosti. Istodobno, to jest 7. prosinca 1927., nastupa u Skoplju kao branitelj optuženih Macedonaca, te izloživši javno svoj život, zastupa pravednu macedonsku stvar i postaje javnim pobornikom za pravedno uređenje ovog dijela Europe. S tim svojim nastupom stiče opće simpatije među Macedoncima i u čitavoj Bugarskoj, te tako stvara duhovne preduvjete za kasniju suradnju u nemilosrdnom rušenju srbijanske nasilne vladavine.

Nastup dra Ante Pavelića na raspravi u Skoplju mnoge je kratkovidne političare i politikante začudio. Mnogi su čak i mahnuli rukom, govoreći, da je to uzaludan posao, jer da macedonska oslobodilačka stvar i onako nikada ne će doživjeti uspjeh. Poglavnik, kao dalekovidni političar, gledao je na tu stvar sasvim drukčije, on je predvidio razvitak događaja u Europi i stvaranje novog poredka, u kojem će svi poniženi i uvrijeđeni doći do svojih prava. Poglavnik je znao i to, da se proti zajedničkog neprijatleja moraju svi potlačeni zajednički boriti, pa je stoga — istodobno sa samim okupljanjem naroda u Hrvatskoj — tražio na sve strane unutar i izvan granica bivše države prijatelje i saveznike, uspostavljao veze i pripremao tlo za zajedničku borbu i udar proti beogradskih nasilnika. Nije stoga za prave ustaške borce nikakvo čudo, što se dr. Ante Pavelić odazvao pozivu utamničenih macedonskih rodoljuba, koji su ga, kao već svima poznatog borca i vođu borbene starčevićanske Hrvatske, zamolili, da preuzme njihovu obranu.

*

Poglavnik neumorno obilazi hrvatske krajeve, na mnogobrojnim skupštinama i sastancima obrazlaže političko stanje i poziylje narod u odlučnu borbu. U svakom govoru, u svakoj izjavi i u svakom članku on nepopustljivo stoji na stanovištu hrvatskog državnog prava i iznosi potrebu uspostave hrvatske države, bez koje nema Hrvatima života. Opominje lijevo i desno, pozivlje sve i svakoga na zajedničku suradnju i borbu proti zajedničkom i jedinom neprijatelju. Njegova odvjetnička pisarna postaje dvorana za političke razgovore i sastanke, postaje utočište siromašnih radnika, kojima na svakom koraku pomaže, a on postaje općim i skoro jedinim braniteljem onih, koji su zbog političkog djelovanja došli na optuženičku klupu. Za taj svoj rad ne samo da ne prima nikakve nagrade, već on čitavu svoju zastupničku dnevnicu daje u promičbu ili druge korisne i plemenite narodne i društvovne svrhe.

Poglavnik kao dječak

Dolazi do 20. lipnja i svih onih događaja, koji su se odigrali do proglašenja diktature. Vidjevši da ni nakon toga preloma i nakon toga krvavog zločina ne može mnogi hrvatski političar odustati od dotadanje štetne politike, Poglavnik se odlučuje na osnivanje Ustaškoga pokreta, a zatim i na odlazak u emigraciju. U roku od tri mjeseca Poglavnik postiže upravo nevjerojatne uspjehe. Sve što je borbeno i čestito u Hrvatskoj, može se reći svi Hrvati, osim nekoliko zaslijepljenih i špekulanata, nalazi se već pod ustaškom zastavom, i 1. prosinca 1928. prvi ustaški borci nastupaju s oružjem u ruci. Beograd se zapanjuje i započinje s još većim nasiljem u Hrvatskoj, no uzalud. Poglavnik postaje jedinim ozbiljnim i opasnim protivnikom, Ustaški pokret postaje pogibao za državu. Dra Pavelića zamrzi cjelokupno velikosrpstvo, klika ga generala i raznih »rukaša« potajno osuđuje na smrt, te mu postavljaju za pete četu agenata i hrpu plaćenika, koji ga imaju ubiti.

Aleksander proglašuje svoju samovlast i baca se snagom oružane sile na sve što je hrvatsko. Poglavnik, videći da se pod takvim prilikama u domovini ne može ništa raditi, odlazi dne 17. siječnja 1929. u emigraciju. Tu počinje treći dio njegova rada, koji traje punih 113 godina, da se 10. travnja 1941. završi potpunom pobjedom Poglavnika i ustaške borbe.

*

U inozemstvu se Poglavnik odlučno baca na posao. Najprije dolazi u dodir s nekim emigrantima Hrvatima, koji su još od svršetka rata ostali u tuđini, zatim s mnogobrojnim Hrvatima u raznim europskim i prekomorskim zemljama. Istodobno na sve strane usmeno i pismeno kod predstavnika svjetskih vlasti tumači teško stanje u kojem se nalazi Hrvatska. Šalje 1929. jednu spomenicu i na Ligu naroda i na razne vlade. Piše knjigu na njemačkom jeziku pod naslovom »Aus dem Kampfe um den freien und selbständigen Staat Kroatien«. Uz to stoji u neprekinutoj vezi s domovinom, gdje su već zaredali strašni progoni diktature i gdje su već kao odgovor na strašna nasilja izvršena prva ustaška oružana djela. Pada Šlegl, lete u zrak mostovi i oružničke vojarne. Teški i krvavi je dvoboj započeo. Hrvati su se latili borbe, koja im je nametnuta.

Poglavnik stoji u pismenoj vezi s pojedinim istaknutim radnicima među našim iseljenicima i stvara prve temelje za kasniju organizaciju Hrvatskoga Domobrana, zapravo Ustaškoga pokreta, napose u Belgiji, bivšoj Austriji, Francuskoj, Njemačkoj, te raznim zemljama Južne i Sjeverne Amerike. Pred svijet iznosi pravedne zahtjeve hrvatskoga naroda. Prvi, poslije gubitka hrvatske države, iznosi pred lice svijeta pravo hrvatskoga naroda na uspostavu te države.

Izvan domovine, u radu za domovinu

Dr. Pavelić boravi izmjenično u Italiji i Beču, a 20. travnja 1929., nakon duljeg puta, na kojem mu je život visio o niti, stiže u Bugarsku, gdje ga bugarsko pučanstvo dočekuje s ogromnim oduševljenjem, i gdje Poglavnik isti dan potpisuje znamenitu hrvatsko-macedonsku izjavu o zajedničkoj borbi Hrvata i Macedonaca proti zajedničkog neprijatelja, Srbije. Tim svojim činom pobuđuje veliku pozornost u čitavom svijetu, a u Srbiji izaziva panični bijes vlastodržaca, u čijem novinstvu zaredaše bjesomučni napadaji na dra Pavelića. Konačno je Beograd u svom bijesu podigao optužnicu i 17. srpnja 1929. sud za zaštitu države u Beogradu osuđuje Poglavnika na smrt. To je već druga smrtna osuda, koja je proti Poglavnika pala u Beogradu.

Beograd nastavlja strašnim nasiljem, a ustaše uzvraćaju s paklenkama. S ushićenjem skupine Javor i drugova, svršava se prva godina teške ustaške borbe i prva godina Poglavnikove emigracije.

U godini 1930. Poglavnik dalje neumorno radi za hrvatsku stvar. Pokreće novine »Grič« a zatim i »Ustašu«, od kojih prva tri broja izlaze skromno, izrađeni na ciklostil stroju. Te godine Poglavnik već okuplja prve ustaše, koji su u Italiji i na Jankapusti postali maticom kasnijih većih ustaških logora. Iste godine već je »Hrvatski savez« u Belgiji sa svim svojim ograncima prišao dru Paveliću i započeo s javnim domobranskim radom. Poglavnik se neumorno dopisuje s odborom saveza i s mnogobrojnim pojedincima. Sam piše članke i vijesti za »Ustašu«, sam piše naslove i razašilje ga. Nabavlja mali tiskarski stroj, te se »Ustaša« godine 1931. već tiska u vlastitoj tiskari Glavnog Ustaškog Stana. Poglavnik postaje i slagar, te strpljivo i neumorno piše članke i vijesti, a poslije toga uz pomoć nekolicine ustaša po čitav dan, a često i kasno u noć slaže, prelama, tiska, preklapa i otprema već gotov list na sve strane svijeta.

Ustaške novine i letci, koje Poglavnik tajnim ugovorenim putem vrlo uspješno šalje i u domovinu, prodrli su u mnoga hrvatska sela i gradove i postižu velike uspjehe. Narod se budi, pa dolazi i do prvih većih sukoba, dolazi do osobitog odjeka na zagrebačkom sveučilištu. Vlastodršce spopada bijes i neumorno šalju svoje doušnike i atentatore. Jednom od njih, Petru Gruberu, uspije se prbližiti Poglavniku i u društvu s još dvojicom plaćenika pokušava 15. listopada 1931. u jednom svratištu u Münchenu izvršiti atentat. Zahvaljujuć Providnosti i spremnosti Poglavnika, zločinac nije uspio u svojoj namjeri. Poglavnik ga razoružava i velikodušno ga pušta, da se povrati k svojim poslodavcima u Beograd.

Međutim su već i u Južnoj Americi udareni temelji ustaške organizacije, koja je s obzirom na posebne prilike započela djelovanje pod imenom »Hrvatski Domobran«. Poglavnik pokreće u Buenos Airesu novine pod istim imenom, i hrvatsko radništvo Južne Amerike hrli u borbene redove te organizacije i oduševljeno slijedi Poglavnika.

Tokom god. 1932. osniva Poglavnik prvi veći ustaški logor u Italiji, u koji poziva prve ustaše iz Belgije, kojima se pridružuju mnogobrojni bjegunci iz domovine. Poglavnik neumorno rukovodi sa svim i najsitnijim pitanjima i potrebama ustaša. Izrađuje nacrt za odore i daje izrađivati pod svojim nadzorom sve potrebno za ustašku opremu. Zajedno s prvim ustašama odilazi na vježbu, za koju sam izrađuje osnovu, hoda, gađa, te za vrijeme odmora sjedi i jede među ustašama, odgajajući ih politički i društveno, tumačeći im stanje u domovini i čitajuć im vijesti o ustaškim djelima i ustaškim žrtvama u domovini.

Poglavnik kao maturant

Uvađanjem logorskog vojničkog života došla je potreba prvih odredaba i propisnika. Poglavnik ih sam izrađuje i na taj način propisuje način života i rada ustaša-vojnika. Uza sve to dospijeva napisati novo djelo, koje je tiskano na fracuskom jeziku pod naslovom: »La restauration economiques des pays danubiens« (»Priradna ponova Podunavlja«).

Pod dojmom silne ustaške promičbe i strahovitoga nasilja, narod u domovini pristupa u ustaške redove i polaže prisegu. Zatim traži oružja i odore. Oblikuje se prvi ustaški roj u Lici, kojem Poglavnik odobrava izvjesnu djelatnost u Lici i Primorju. Tako dolazi do poznate navalne djelatnosti velebitskog ustaškog roja u jesen 1932., nakon koje cjelokupno svjetsko novinstvo piše o hrvatskom pitanju i o snazi Ustaškog pokreta.

Poglavnik uz sav posao i skrb za logore i ustaše, koji su već u logoru kao i za one, koji su još bili na putu, dospijevao je pisati za »Ustašu«, »Grič« i »Hrvatski Domobran«, te na mnogobrojno dopisivanje s organizacijama u Amerikama i Europi. Njegovi uvodnici u tim novinama upravo su začuđujuće djelovali na Hrvate širom svijeta i širili Ustaški pokret, upravo kao što je njegov jednostavan, društven, prijateljski i očinski saobraćaj s ustašama djelovao u logorima. Osobito oduševljenje pobudila je prva ustaška budnica, »Ustaška pjesma«, koja je kasnije postala ustaškom himnom, a koju je Poglavnik u to vrijeme ispjevao i također joj sam odredio milozvuk (melodiju).

Godine 1933. Poglavnik osniva još jedne novine pod naslovom »Nezavisna Država Hrvatska«, koje najprije izlaze u Berlinu, zatim u Danzingu. Istodobno osniva pod istim imenom u Sjevernoj Americi američko izdanje tih novina, dok je u Californiji već izlazilo »Hrvatsko Pravo«, čiji je urednik također stajao u vezi s Poglavnikom i bio njegov povjerenik za onaj kraj. Tokom god. 1933. oblikuje Poglavnik u Južnoj Americi Starješinstvo Hrvatskog Domobrana, kojem odobrava predloženi propisnik. U Belgiji se Hrvatski savez sve više jača, a kad su stvoreni svi preduvjeti za pojačanje logora, šalje Poglavnik u Belgiju posebnog povjerenika, koji unutar Hrvatskoga saveza uvađa posebni sustav ustaškoga tajnog djelovanja, koje se je odnosilo na izabiranje, polaganje prisege i odpremanje ustaša dogovorenim putem u logore.

Poglavnik izrađuje daljnje propisnike i nove odredbe, kojima je uređivao sva pitanja trajna ili privremena. Dolaze već prvi časnici izobrazitelji, te započima najozbiljniji vojnički odgoj.

Dne 1. lipnja 1933. stvara Poglavnik idejne temelje Ustaškoga pokreta, stvara djelo, na kojem se temelji čitav novi, ustaški život, kao i život Nezavisne Države Hrvatske. Misli, koje je već mnogo puta dotle iznio u raznim člancima i izjavama, a napose u svom velikom članku u mjesecu studenom 1928. u »Hrvatskom Pravu«, on produbljuje i izrađuje velebna »Načela Ustaše, hrvatskog oslobodilačkog pokreta«, koja su od toga dana najjasniji putokaz ustašama u životu, radu i borbi za uspostavu hrvatske države i kasnije za uređenje države, te za ostvarenje jednog novog života, novog shvaćanja, novog ćudoređa, jednom rječju jednog novog svijeta, koji se zove pravedna i poštena država Hrvatska. Ta načela ujedno su i najodlučniji odgovor onima, koji su tvrdili, da Ustaški pokret nema programa.

Među najvjernijima u ustaškim logorima

Godina 1934. osobito je plodna u ustaškom radu. Poglavnik u pogledu promičbe poduzima mnogobrojne nove korake. Usavršuje »Croatiapress« na hrvatskom, njemačkom, francuskom i engleskom jeziku, tako da se je moglo sve svjetske novine obavještavati o stanju u »Jugoslaviji« i o ustaškoj borbi. Poglavnik te godine daje izraditi hrvatske ustaške promičbene marke i hrvatski novac: Kunu. Proširenjem tiskare Poglavnik je odredio da se europsko izdanje »Nezavisna Država Hrvatska« tiska u tiskari Glavnog Ustaškog Stana, u kojoj je već radilo nekoliko izobraženih ustaša slagara.

Tokom god. 1934. Poglavnik je napisao još i druge mnogobrojne odredbe, propise i zapovijedi. Osim toga on strpljivo i neumorno proučava hrvatsku povijest i iz nje vadi sve ono što je potrebno za ustaški život i rad u budućoj hrvatskoj državi. On je pronašao stari hrvatski ukras-pleterac, on je pronašao trolist, koji je uveo kao oznake činova kod ustaških časnika i dočasnika, on je kod ustaške vojske uveo stari hrvatski gajtan i poslije toga gajtana složene povitice, koje i danas označuju činove u ustaškoj vojsci. On je napose temeljito proučavao razvoj povijesnih događaja u vezi sa starim hrvatskim županama »Bosna« i »Hum«, te je u tom pogledu mnogo napisao i stvorio tako temelje za pisanje vjerne povijesti o tim posve hrvatskim krajevima, o toj hrvatskoj zemlji, koju on smatra srcem i središtem hrvatske države. Poglavnik s najvećom pomnjom čita i proučava Starčevićeva djela i u nauci Oca Domovine traži i pronalazi osvježenje i okrepu za svoj rad i za svoje osnove.

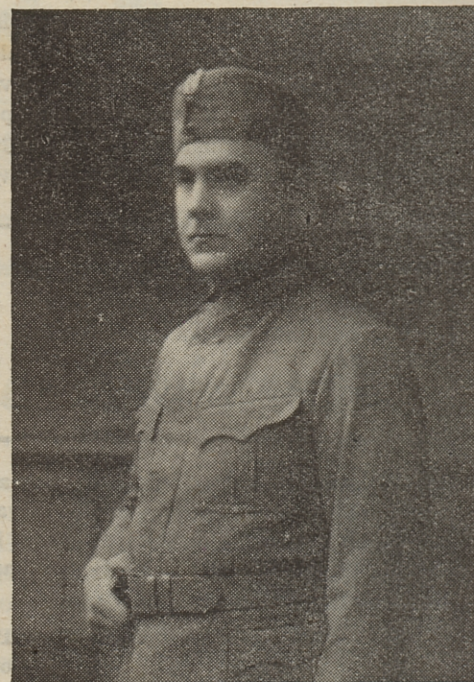

Poglavnik u tuđini

U logore, među svoje ustaše, dolazi Poglavnik kao vođa, kao zapovjednik, kao Poglavnik. Nu ugled Poglavnika, vođe i zapovjednika ne postizava on brutalnim nastupima, isprsivanjem ili napuhavanjem, već taj ugled stvara među ustašama svojim doduše odlučnim nastupom, nu ujedno i s očinskim, drugarskim i bratskim srcem, koje kuca za ustašu. Veza između Poglavnika i ustaša, ona tajanstvena, mnogima nerazumljiva veza, nije se temeljila na dužnom saobraćaju višeg i nižeg, saobraćaju zapovjednika i vojnika, koji mora izvršavati zapovijedi. Ta se je veza temeljila, temelji se i danas, na iskrenoj ljubavi, na dubokom svijesnom poštovanju čovjeka, koji ne pravi u tegobnom emigrantskom životu razliku između sebe i čarkara i koji u svojoj vojsci ne gleda nekog podređenog, koga bi izrabio, ne gleda u njoj predmet za iskorišćavanje i proganjanje, već koji imade duboko i iskreno shvaćanje za ljude, koji su se svega svoga odrekli i dobrovoljno pošli za njim na put teške borbe i, koji mu vjeruju, neograničeno vjeruju, pa i u časovima kad ne postoji velika vjerojatnost da će borba imati uspješni završetak. To je bila veza jedne posebne obitelji, jedne posebne zajednice misli i želja, to je bila veza zajedničkih radosti i zajedničkih boli, veza ustaša sa svojim Poglavnikom.

Poglavnik je uskrpos svoga velikog ugleda, usprkos sjajnih djela i uspjeha uvijek bio skroman čovjek. Ne kiti se zlatom i činovima, već je običan čarkar. U propisu o činovima i oznakama činova u ustaškoj vojsci kaže se: »Poglavnik i čarkar nemaju nikakvu oznaku čina«. Poglavnik kroz čitavo vrijeme emigracije nosi jednostavnu skromnu odoru kao i svi drugi čarkari, on nikada ne dozvoljava pisati o sebi. Ustaša ne voli laskanje i ulagivanje, ne trpi onoga, koji bi se htio uvući ili »preporučiti« time što mu laska i time što od oduševljenja i, tobože, odanosti pred njim roni suze. Često je puta trebalo s Poglavnikom voditi dugotrajnu borbu, kad bi zbog same stvari bilo trebalo negdje u novinama ili u govoru jače istaknuti njegovu ličnost. »Došao sam raditi a ne vladati«, nije samo neka krilatica, već je to velika istina, a drži se je i danas.

Poglavnik je patio nad svakom žrtvom, nad svakim mučenikom, koji je u teškoj ustaškoj borbi dao svoj život za domovinu. Ipak, on nije mogao ni pred kakvim žrtvama sustati u borbi, jer svaka borba iziskuje žrtava. Poglavnik nije sustao ni onda, kad su ga pokušali slomiti proganjanjem njegove obitelji, napose njegovog starog oca. Ne! Poglavnik ni tu nije sustao, jer on nije živio samo za sebe, za svoju obitelj i za svoje osobne probitke. On je najprije živio za domovinu, koja ga je trebala, on je živio za veliku ideju, za oslobođenje domovine i uspostavu države Hrvatske. Na tom putu nisu ga mogle slomiti ni zaustaviti nikakve neprilike, nikakve neugodnosti, nikakve žrtve. On je uvijek stajao na čelu borbe, u prvim redovima, on je uvijek izlagao svoj život i bio ga je spreman dati domovini. Čitavo vrijeme svoje emigracije bio je izložen napadajima neprijateljske promičbe, koja je na najbrutalniji, na najbezobzirniji način blatila njegov rad, njegov život i njegovo poštenje. Kroz čitavo vrijeme emigracije svakog časa vrebala je na njega smrt, jer svaki mjesec, na svakom koraku, našlo se je po Beogradu plaćenih ubojica, koji su vrebali na njegov život. On se nije nikada plašio niti je poduzimao nekakve posebne mjere za svoju sigurnost. Njemu je čak bilo neugodno, on bi se bio i protivio, kad bi njegovi ustaše bili pokušali ili pak bi poduzeli kakve posebne mjere sigurnosti.

Poglavnik prvi ustaša

Iskušenje u ustaškoj šutnji

Smrt krilnika Steve Duića, koji je u rujnu 1934. pao kao posljednja žrtva Aleksandra Karađorđevića, osobito se je duboko kosnula Poglavnika. U Stevu Duića kao časnika i ustašu, Poglavnik je polagao velike nade. I baš zato što je to tako bilo, beogradska nezasitna zvijer zahvatila je tamo, gdje se je nadala najteže pogoditi i Poglavnika i ustašku stvar. Međutim, to je bila posljednja hrvatska glava,

> **»Onaj, koji ne suradjuje na dobru domovine i države, ne vrijedi, a onaj, koji radi protiv, ima pasti, ima izginuti«.**
>
> **POGLAVNIK**

koja je pala po nalogu krvnika Aleksandra Karađorđevića. Narod, ustaški hrvatski narod, proglasuje osudu i ustaše je izvršuju. Tiranin ubojica pada tjedan dana poslije smrti krilnika Steve Duića.

Sav versaljski svijet obara se na Poglavnika i ustaše. Svi traže Poglavnikovo izručenje i njegovu glavu. Sve te demokracije, svi ti slobodni zidari, židovi i »slobodoumci«, koji su još onda gospodarili velikim dijelom Europe, žedni su krvi dra Ante Pavelića. Pod takvim okolnostima, Poglavnik u listopadu 1934. dolazi u zatvor, gdje ostaje godinu i pol dana. Poglavnik nije očajao, nije klonuo, nije se ni za dlaku odalečio od svoje borbe. U zatvoru se baca na rad, na pripremni rad za ono zadnje, konačno i odlučno razdoblje borbe, koje je imalo doći, a u čiji neminovni dolazak je više nego ikada vjerovao. Poglavnik neumorno razmišlja i pravi bilješke, pravi osnove, pravi nacrte za budući rad, osnove za budući život u samostalnoj državi Hrvatskoj. Upravo je s užitkom danas čitati njegove još neobjavljene bilješke u turinskom zatvoru i njegove osnove i nacrte napose za izgradnju cesta, željeznica, zgrada i ustanova u državi Hrvatskoj. U to vrijeme također piše roman »Lijepa plavka«, koji je u čitavom svijetu među Hrvatima i strancima postigao nečuven odjek i uspjeh.

Poglavnik neograničeno vjeruje i tu vjeru prenosi na svoje sljedbenike i prijatelje, na svoje ustaše. I doista, njegovi ustaše, godinu i pol dana bez njega i bez njegovih izravnih zapovijedi i uputa, čudesno su uzdržali u najvećoj vojničkoj stegi, strpljivo čekavši njegov povratak. Za ustaše, koji su bili naučeni svaki mjesec barem jednom vidjeti svoga Poglavnika u svojoj sredini, bilo je to strahovito duševno iskušenje. Poglavnik ih, na njemu svojstveni način, u svojim porukama umiruje i tješi. Te njegove različite poruke, koje je prema mogućnostima mogao slati ustašama na Lipare i u druge zemlje, vrijedni su dokazi ustaške vjere i ustaške ustrajnosti ustaškoga vođe. Vjera, velika i neizmjerna vjera struji iz svakog redka, napisanog u zatvoru po Poglavniku. Ta je vjera pobijedila kod Poglavnika, pobijedila je kod ustaša.

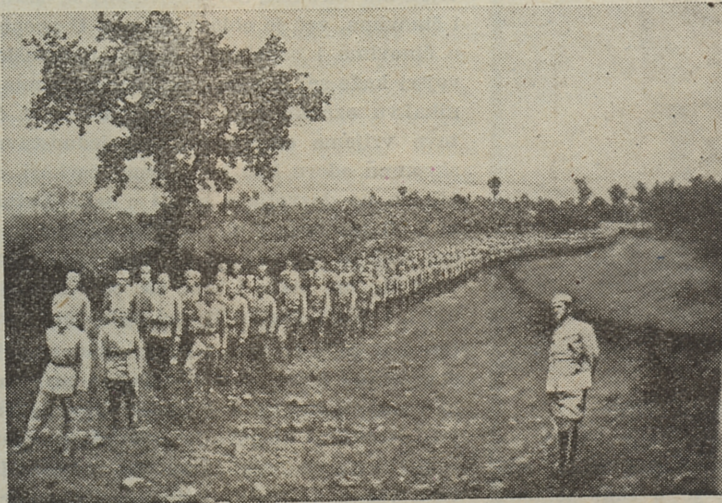
Pred Uskrs, u ožujku 1936., izlazi Poglavnik na slobodu i odmah se posebnim dopisom javlja svojim ustašama. Iz posebnih političkih i organizatornih razloga Poglavnik ne dolazi na Lipare među ustaše, već u vremenu od jedne godine dana, pozivlje pojedince ustaše iz logora i sastaje se s njima na dogovorenom mjestu južne Italije. Međutim, on se opet baca na rad, na teški posao uspostavljanja veza, koje su s organizacijama i pojedincima bile tokom njegova zatvora prekinute. Poglavnik ne poznaje zapreka, pa mu brzo uspije uspostaviti barem djelomični dodir sa svima organizacijama, kojima opet daje duševnu snagu, kojima ulijeva vjeru i povjerenje u konačnu pobjedu.

Sticaj prilika u svijetu dovodi u ožujku 1937. i hrvatsku ustašku borbu u tešku kušnju. Nešto krivnjom općega stanja u Europi, koje još nije bilo dozrelo za konačno pravljenje reda i stvaranja novoga poredka u Europi, nešto i krivnjom nekih odgovornih hrvatskih političara u domovini, koji su — umjesto da svim silama podupru borbu Poglavnika i odluče se za novi red, za novi pravedni poredak i za uspostavu nezavisne hrvatske države — vrludali amo i tamo, bacali se u ralje agentima židovstva i masonerije, pravili sa Srbima sporazume i zabijali nož u leđa Ustaškome pokretu, dolazi do raznih međunarodnih sporazuma, uslijed kojih je ustaška djelatnost u Italiji i nekim drugim zemljama morala na neko vrijeme prestati.

Poglavnik ni sada ne klone duhom. Teško je bilo napisati i poslati ustašama odredbu u tom pogledu, nu on i u toj odredbi kaže da treba izdržati, da treba strpljivosti do onoga časa, kad će opet biti pozvani pod ustaško oružje i kad će poći u konačnu borbu i bitku za uspostavu države Hrvatske. Istodobno, to jest u veljači ili ožujku 1937. napisao je svoj poznati pronicavi i proročanski sastavak pod naslovom »Politički položaj«, koji je izlazio u »Ustaši«, u nastavcima pod naslovom »Ustaška borba«, a u kojem sastavku na nevjerojatno odlučan i siguran način proriče ne samo novi svjetski rat, nego čak i rok u kojem će on buknuti. On kaže, da će taj rat buknuti ne možda za pet godina, ne možda za tri, nego čak možda u roku dvije pa i jedne godine dana. A s tim ratom, kaže Poglavnik, s tim općim obračunom u Europi između nasilnika i potlačenih, između bogatih i siromašnih, doći će i naš posebni hrvatski obračun sa zakletim neprijateljem hrvatskog naroda i hrvatske državne slobode. Taj spis, ta poslanica, jedan je od najvrijednijih povijesnih dokaza Poglavnikove pronicave politike, jer zaista ni dvije godine dana poslije toga započinje u Europi ratna djelatnost, koja se konačno pretvara u novi svjetski rat, u konačni i posljednji obračun između pravde, uljudbe, reda i rada s jedne i divljačkog barbarstva s druge strane, a hrvatsko pitanje igralo je u toj divovskoj borbi također jednu od najvažnijih uloga, upravo onako, kako je Poglavnik u rečenom sastavku nagovjestio.

U razdoblju »velike ustaške šutnje«, koja je od 1937—1941 trajala, dakle točno četiri godine, Poglavnik opet radi i stvara. Godine 1937. napisao je svoje velebno djelo »Strahote zabluda«, koje je postalo vjerovanje ustaške Hrvatske u obračunu s boljševizmom i koje je djelo već dva put izašlo na talijanskom jeziku, zatim na hrvatskom, španjolskom i na drugim jezicima.

Ovo sudbonosno razdoblje Poglavnik je usprkos »ustaške šutnje« dobrahno iskoristio, marljivo radeći na osnovama za buduće uređenje hrvatske države.

Poglavnik sa svojim vjernim ustašama u tudini

Završetak mučeničkog puta i ustaška pobjeda

U tom istom razdoblju, to jest od 1937. do 1941. Poglavnik i na drugim poljima radi i stvara. Držimo da ne ćemo svijetu odkriti nikakvu ustašku tajnu, ako spomenemo, da je u to vrijeme Poglavnik — na temelju točnog proučavanja života u Hrvatskoj za vrijeme hrvatskih narodnih vladara i hrvatskoga plemstva u Bosni — napisao i prvi dio svog velikog povijesnog romana pod naslovom »Bogomili«, a u kojem je vjerno opisao život Hrvata u onim starim i junačkim vremenima. Osim toga Poglavnik je izrađivao i riječnik hrvatskih riječi, nastojeći izbaciti iz hrvatskoga jezika sve tuđice, dok se je u posljednjim danima emigracije, uz sav ostali posao, bavio istraživanjem onih riječi u hrvatskom jeziku, koje su u narodu ostale kao posljedica turske vladavine u našim krajevima.

Istodobno Poglavnik radi i stvara i na svim drugim područjima, te ga čas oslobođenja Hrvatske i uspostava Nezavisne Države Hrvatske, kojim je djelom on okrunio svoj skoro tridesetgodišnji politički rad i trinajstgodišnji rad u emigraciji, nalazi potpuno spremnog u svakom pogledu i na svim poljima s obzirom na uređenje Nezavisne Države Hrvatske.

U sudbonosnim danima početka rata na jugoistoku Europe, Poglavnik kao jedini vođa hrvatske politike, pozvan je po vođama velikih saveznićkih naroda i pobornika za novu Europu, da stupi na čelo Nezavisne Države Hrvatske i na pozornicu svjetske politike. Poglavnik doživljuje tako najveću zadovoljštinu svoga rada: uspostavu Nezavisne Države Hrvatske, najveći uspjeh hrvatske povijesti. U tim odlučnim danima, dne 5. travnja 1941., on javlja svome narodu preko krugovalne postaje Glavnog Ustaškog Stana, da je kucnuo čas oslobođenja i uspostave države Hrvatske, te pozivlje cijeli narod i vojsku na noge, u čem je potpunoma uspio. Slijedećih dana još se nekoliko puta javlja na krugovalu, a zatim 10. travnja 1941. u njegovo ime proglašena je u Zagrebu Nezavisna Država Hrvatska.

Poglavnik izdaje posljednje naredbe prije povratka u domovinu

Na sam Uskrs, dne 13. travnja 1941., u 4 sata u jutro, Poglavnik sa svojim najvjernijim ustašama prelazi granicu i nakon trinaestgodišnjeg boravka u tuđini, stupa opet na sveto hrvatsko tlo kao osloboditelj domovine i uskrisitelj starodrevne države Hrvatske. Njegov put do Karlovca bio je još nevidjeni triumf jednoga vođe, koga je narod s najvećom pobožnošću očekivao i dočekao. Nakon kratkog boravka u Karlovcu, Poglavnik, bez slavoluka, točno u 4 sata u jutro ulazi u Zagreb, gdje se odmah baci na posao, na rad, uz povijesnu izjavu »Nisam došao vladati, već raditi«.

Poglavnik u domovini

Povijesni travanjski dani godine 1941. najveći su dokaz, da je put, kojim je Poglavnik u vanjskoj politici Ustaškoga pokreta krenuo, bio jedini ispravni put, kojim je Poglavnik pošao još pred 15 godina, vođen osjećajima prijateljstva i razumom. Svaki drugi put bio bi za hrvatski narod završio sa strašnim posljedicama, a to je i razumljivo, jer bi svaki drugi put bio i neprirodan i protunarodan. Kod velikih naših saveznika Italije i Njemačke, našao je Poglavnik sa svojim ustašama i gostoprimstvo i shvaćanje i pomoć. Veliki vođe Hitler i Mussolini sa svojim nepobjedivim vojskama djelatno su dokazali svoje prijateljstvo za hrvatski narod i u velike doprinijeli borbi Poglavnika i Ustaškog pokreta, pomognuvši snagom svojih oružanih sila oživotvorenje vjekovitih želja svih Hrvata, uspostavu Nezavisne Države Hrvatske.

Poglavnik na povijesnom Markovom trgu

Poglavnik je ispunio sva svoja obećanja. Poglavnik je do u sitnice izvršio svoje hrvatsko i ustaško »deržanstvo«.

Prva djela Poglavnika u uspostavljenoj državi Hrvatskoj bila su djela za seljaka i radnika. Već nekoliko dana nakon povratka u domovinu, Poglavnik određuje velike milijunske svote za izgradnju radničkih kuća, u kojima će hrvatski radnik biti konačno svoj na svome i živjeti životom dostojnim čovjeka. Isto tako Poglavnik odmah u duhu ustaških načela jednom zakonskom odredbom vraća oteto hrvatsko zemljište hrvatskim seljacima, na kojem je odmah započelo naseljavanje siromašnih hrvatskih seljaka iz prenapučenih hrvatskih krajeva. Poglavnik, mali čovjek, kojem seljak i radnik nije na jeziku već u srcu ulaže sav svoj napor, može se reći, on živi u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj isključivo za malog čovjeka, do sada uvijek proganjanog i izrabljivanog, on živi za one što rade.

Poglavnik je najveći sin Hrvatske, kojeg će spominjati vijekovi. Njegov će rad istom povijest moći pravilno ocijeniti i prikazati, nu njegova djela već sada govore više od svih riječi.

Poglavnik Dr. Ante Pavelić osloboditelj je domovine i uskrisitelj starodrevne Nezavisne Države Hrvatske. On, sin malih ljudi, najveći je čovjek hrvatskih pokoljenja.

Mijo Bzik

Starčević - Poglavnik - Nezavisna Država Hrvatska

Misao, revolucija i pobjeda

— Ja nerazumim, što hoće da kažu oni, koji vele, da kraljevina Hervatska, kraljevina pet stoletjah perkosivša iztoku i zapadu, nemože po sebi neodvisna stajati. Nijedan narod nemože bez drugih naroda obstati, pa itako svako selo može kao neodvisna deržava biti.

Dr. ANTE STARČEVIĆ.

— Hrvatski narod ima pravo na sreću i blagostanje kao cjelina, a isto tako pravo ima i svaki pojedini Hrvat, kao član te cjeline. Ta sreća i to blagostanje mogu se oživotvoriti i ostvariti za narod kao cjelinu i za pojedince kao članove cjeline jedino u posve samostalnoj i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, pa stoga ona ne smije i ne može biti sastavnim dijelom u nijednom obliku ni jedne druge države niti ikakve druge državne tvorevine.

POGLAVNIK

Obično se događa, da polučivši žudjeni cilj, zaboravljamo na sve ono iz prošlosti, što je bilo teško, naporno i bolno, a u nama ostaje samo čuvstvo ugode i sreće, što smo konačno posjednici onoga, za čim smo godinama žudjeli. Ipak, koliko god to bilo istinito, koliko se god ova činjenica ponavljala u životu pojedinca, u životu naroda blijedi i ponavlja se veoma rijetko. Hrvatski narod polučivši sreću za kojom je stoljećima težio, stvorivši Nezavisnu Državu Hrvatsku, nije mogao i ne će preći preko svih onih mukotrpnih i krvavih postaja križnoga puta, kojim su išli naši djedovi, očevi i mi sami. Mi se svi uživljavamo u dane teške životne borbe, koju je vodio hrvatski narod, mi se divimo borcima kao pojedincima i narodu kao cjelini, što su silnom i neshvatljivom vjerom prilazili radu, uvjereni u snagu naroda i nepogrešivost i opravdanost svojih težnja. Mi ne možemo i ne smijemo zaboraviti ove borce, mi ne ćemo preći preko žrtava, koje su doprinosili i zasluga, koje su svojim radom i borbom učinili za opću hrvatsku stvar.

Napose ne ćemo i ne možemo zaboraviti onih ljudi, koji su bili vođe hrvatskom narodu u najtežim časovima, koji su ga upućivali, žrtvujući sve svoje slobodno vrijeme, sve svoje sposobnosti pa i život, da steknu slobodu, ravnopravnost i nezavisnost. Prilazimo ovim nenadoknadivim ljudima, zahvalni, puni pouzdanja i vjere listamo djela, koja su ispisali ovi veliki muževi, proučavamo njihov život uvjereni o božanskom poslanju providnosti, koja nam je dodijelila u najtežim časovima najbolje ljude. Koliko god je bila prošlost hrvatskoga naroda sve do posljednjih dana teška i mukotrpna, koliko smo god vječno lebdjeli između života i smrti, u svako nam je vrijeme najveće opasnosti dodijelila providnost muževe, koji su zatomivši sebe, svoj »ja«, žrtvovali sve za sreću naroda, i koji su uvijek uspjevali. I kada se činilo, da nema spasa, kada je hrvatski narod bio na rubu propasti, kada je prijetilo da prestane živjeti životom zasebne zajednice, dolazio je bogodani lučonoša, koji je poveo narod tamom lutanja k svjetlu nade i vjere.

Sve tamo od propasti hrvatskog kraljevstva iz stoljeća u stoljeće slabila je borbama i neslogom razrovana hrvatska snaga, blijedila je misao hrvatske samostalnosti i hrvatske države, narod je slabio iz dana u dan

Dr. Ante Starčević

umoran od života i borba, koje je taj život sa sobom donosio. Pojavili su se Turci, prijetio je Beč, blizu je bila Pešta. Hrvatski je narod bio razapet među neprijateljima, napušten od sviju, prepušten sam sebi, svojim bolima i nemoći, uvjeren, da ga ne može ništa više spasiti. I kada se zbog tamnih oblaka, koji su se nadvili nad Hrvatskom nije moglo ni nazrijeti sunce, pojavio se je Otac Domovine Dr. Ante Starčević.

U Žitniku, među ličkim vrletima, u sredini nepokvarenog, svježeg naroda, pojavio se Otac Hrvatske, Otac Domovine, spasitelj hrvatstva. Selo je dalo u Anti Starčeviću prvog Hrvata, koji je jasnim i sigurnim pogledom gledao u budućnost Hrvatske, vjerujući u snagu hrvatskog naroda, koji po svojoj ulozi, koju je odigrao tokom svojeg života, zaslužuje samostalnost i samostalnu državu. Starčević se je sa svojom naukom pojavio u ono doba, kada nije nitko skoro u nju vjerovao, on je propovijedao samostalnost onda, kada je nitko nije spominjao, i baš zbog toga jest zaslužan i vječan, jer je u danima hrvatskog mrtvila iz sveopće hrvatske šutnje podigao svoj glas, da spasi, što se spasiti dade. Kao apostol zalazi među mladež i propovijeda hrvatsku narodnu snagu, koja postoji, koja je pohranjena po našim selima, koja je neiscrpiva, neobuhvatna i vječna. Vjeruje u narod, vjeruje u njegovu snagu i polazeći od naroda i iskonskih narodnih težnja, piše nacionalno evanđelje, iz kojeg će pokoljenja učiti i crpsti snagu. Nepokvaren, ponosan, gord i čvrst, kao što su litice, koje su ga rodile, Starčević ne odstupa od svojih osobnih načela, koja nije izmislio, koja nije pronašao, nego ih je naprosto izvadio iz svoje nepokvarene seljačke duše, samo ih je prenio iz sela, iz naroda među onaj svijet, koji nikada nije u narod zalazio, niti je o njemu vodio brigu — »Ja sam se od detinstva naučio svaku stvar zvati njezinim pravim imenom. Od toga

načela i običaja, kad bi i mogao, ja ne ću za ničiju volju odstupiti, nego ili ću govoriti iskreno, kako mislim, ako to nije dopušteno, ja ću mučati« — Starčević nije mučao, on nije mogao prešutjeti istinu, nije mogao iskriviti težnje svoje duše i svoga naroda, koje su išle za slobodom. Starčević je bio prvi, koji je težnje cjelog hrvatskog naroda nazvao njihovim pravim imenom, koji je težnje svog naroda nazvao težnjama za slobodom i nezavisnošću. I kada su se našli neki, koji su nastojali te težnje iskriviti, tada je Starčević s očima uprtim u daleku budućnost progovorio: — »Ja nerazumim, što hoće da kažu oni, koji vele, da kraljevina Hervatska, kraljevina pet stoletjah perkošivša iztoku i zapadu, nemože o sebi neodvisna stajati. Nijedan narod ne može bez drugih naroda obstati, pa itako svako selo može kao neodvisna deržava biti.« —

To je postao program života hrvatskog naroda.

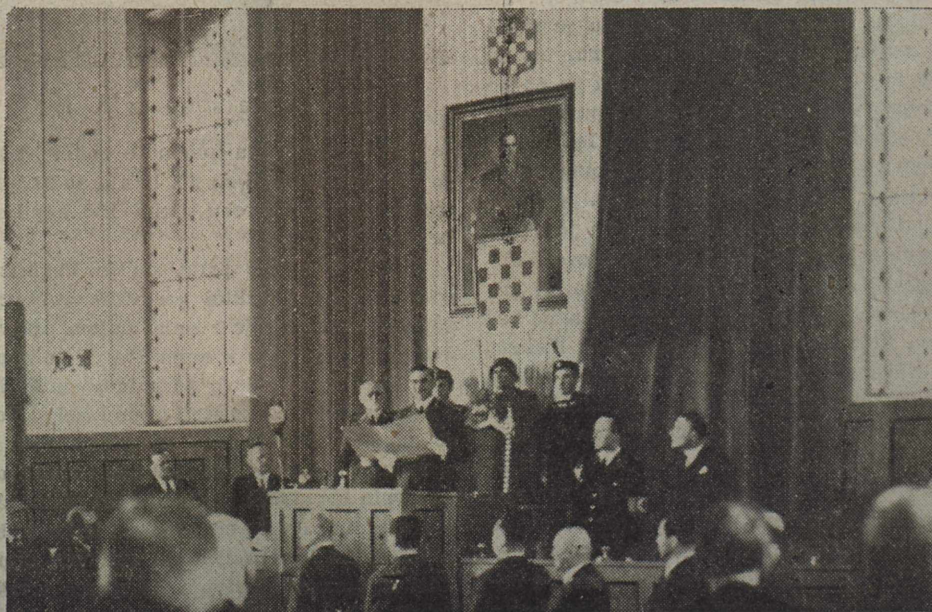
No pojavom Oca Domovine Dra Ante Starčevića hrvatski narod nije završio svoj mučenički put. Valjda još nije bilo suđeno, da narod, koji je branio zapadnu civilizaciju i kulturu, steče slobodu, valjda još nije bila puna čaša žuči i bola, valjda hrvatski narod još nije bio dostojan velikog časa slobode, kojeg će mu donijeti nekoliko desetljeća kasnije najveći sin hrvatskoga naroda. No bilo je ipak lakše svim borcima, jer su pred sobom imali jedan svjetli lik, jer su imali nauku, koju je napisao vjernik hrvatske slobode, borac hrvatske samostalnosti i sin naroda, kojeg su oni dio. Pa kada bi bilo najteže, posizali bi za knjigom znanja i vjere — za naukom Ante Starčevića — i tu bi našli utjehe i snage.

No, još je trebao cijeli hrvatski narod preći posljednju postaju svojeg križnog puta, da nakon toga dođe sloboda i nezavisnost. U času, kada je sloboda bila dokučiva, kada su je već osjećali narodni slojevi, došlo je najstrašnije ropstvo u sklopu s krvoždenim narodom, došlo je tamnovanje, kakvog nije proživio nijedan narod. I u tim danima, kada je izgledalo, da će Hrvatske nestati, da se nikada ne će pojaviti sloboda, niti doći nezavisnost, koju je propovijedao Otac Domovine, pojavio se drugi Otac Domovine — Poglavnik. S očima uprtim u svetu Starčevićevu nauku, slušajući glas svoje duše, koja je bila prožeta vjerom u pobjedu, prišao je Poglavnik narodu, uvjeren da mora doći kraj stoljetnom robovanju, konac smrti. Da bi uspješnije mogao voditi borbu za slobodu svoga naroda, pošao je u tuđinu i tu daleko od domovine, daleko od ljubljene zemlje, ulagao je sve svoje snage, sve svoje sposobnosti, da prije osam stoljeća izgubljenu slobodu opet vrati. Tu je Poglavnik napisao ustaška načela, tu je skupljao oko sebe najbolje sinove hrvatskoga naroda, tu je spremao čas slobode... »Hrvatski narod ima pravo na sreću i blagostanje kao cjelina, a isto tako pravo ima i svaki pojedini Hrvat kao član te cjeline. Ta sreća i to blagostanje mogu se oživotvoriti i ostvariti za narod kao cjelinu i za pojedince kao članove cjeline jedino u posve samostalnoj i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, pa stoga ona ne smije i ne može biti sastavnim dijelom u nijednom obliku nijedne druge države, niti ikakve druge državne tvorevine.«

To je program ustaške borbe, to je bila misao vodilja ustaštva, to je zaključak Starčevićeve nauke. Cijeli je hrvatski narod težio za slobodom, svi su željeli samostalnu i Nezavisnu Državu Hrvatsku, a ustaštvo i Poglavnik su je stvorili. I baš gledajući s toga završnog stanovišta ustaške oslobodilačke borbe na nauku Oca Domovine dra Ante Starčevića i djelovanje Ustaškog pokreta, dolazimo do uvjerenja, da je Starčević bio Otac misli hrvatske samostalnosti, a Poglavnik i ustaštvo ostvaratelji.

Tamo u tuđini radio je Poglavnik sa ustašama, a ovdje u domovini pripremao se je cijeli hrvatski narod na veliki čas slobode, koji se je bližio. Mi smo ovdje u domovini proživljavali nauku Oca Domovine, mi smo osjećali blizinu ustaštva, vezu Poglavnika i Starčevića, nadopunu Starčevićeve nauke u ustaštvu i završetak u uskrsnuću samostalne Nezavisne Države Hrvatske. Mi smo bili svijesni da će dolaskom Poglavnika i ostvarenjem ustaških načela biti završena osamstoljetna borba hrvatskoga naroda za slobodom, da će dolaskom najvećeg sina Hrvatske biti hrvatski narod gospodar svoje zemlje u svojoj samostalnoj i nezavisnoj državi. Vjerujući u taj čas, pripremajući se za slobodu i nezavisnost, hrvatski je narod dočekao 10. travnja prošle godine.

Već godinu dana uživamo plodove ustaške borbe, nauke Oca Domovine i Poglavnika, već godinu dana izgrađujemo svoju državu, i borimo se za sreću vlastitog naroda. Uživajući u opojnosti slobode ne možemo zaboraviti na muževe, koji su stvorili hrvatsku državu i koji su u najtežim povijesnim časovima hrvatskoga naroda donijeli slobodu... »Mi, naše pokoljenje, postigli smo najveće i najviše dobro za kojim je hrvatski narod toliko stoljeća težio. Postigli smo Hrvatsku, postigli smo Nezavisnu Državu Hrvatsku, koja je izraz svega onoga, što jedan narod za svoju sreću i za svoju budućnost i za svoju sigurnost, za svoj život može samo i željeti«.

San Oca Domovine — N.D.H. — djelo Poglavnika

Poglavnikov odlazak u emigraciju

(17. siječnja 1929. — najveći dan Ustaškog pokreta)

Osvanuo je tužni Božić: političko stanje nejasno. Na licima se je osjećalo, da ljudi žive pod dojmom nečega, što bi imalo u najskorije vrijeme doći. Božić bez veselja, bez zadovoljstva.

Izašao je i 6. broj »Hrvatskog Domobrana«, to jest zadnji broj uopće. S ovim brojem nije se više uspjelo, jer je blokada pred tiskarom i u tiskari već nekoliko dana bila tako jaka, da ne bi bila ni muha mogla izletjeti napolje. Okljaštrili su pošteno i taj zadnji broj. Na drugoj stranici zaplijenjena je izjava dra Ante Pavelića i gotovo cijeli članak »Croatia«. I opet borbeno štivo, opet zaplijenja na svakoj stranici u svakom članku. Uz obilje posve božićnoga štiva i drugih borbenih članaka, »Domobran« donosi također i pravila, to jest Ustav tajne srbijanske organizacije Ujedinjenje ili smrt«. »Hrvatski Domobran« također donosi poziv odbora udružene sveučilišne hrvatske mladeži za prikupljanje božićnih darova za one hrvatske mladiće, koji se još uvijek od 1. prosinca nalaze u zatvoru, i koji će morati Božić sprovesti u uzama. Odziv hrvatskog građanstva u Zagrebu bio je nadasve velik, pa je tako i hrabrim borcima u zatvoru priređen barem donekle veseliji Božić.

Međutim se je božićnih dana povratio iz inozemstva i dr. Ante Trumbić, koji je više od mjesec dana boravio u Londonu i Parizu, gdje je u razgovorima s raznim političarima obrazlagao stanje u državi SHS i tražio pomoć za Hrvatsku. Sizifov posao, jer zapadne demokracije, osim nekoliko novinskih članaka, nisu baš ništa dale u korist hrvatskoga naroda.

U Beogradu su zaredale audijencije. Vijećalo se tobože o tome, kako da se riješi kriza vlade, koja je već otvorena. Da su Srbi lakrdijaši to se je znalo, ali da će po nalogu Acinom znati i htjeti do posljednjega časa igrati ulogu cirkuskih lakrdijaša i pokrivati ono pravo što se sprema, to je malo tko predviđao. Konačno, 30. prosinca je novinstvo službeno objavilo, da je vlada »predala ostavku« i da će »Njegovo Veličanstvo« donijeti odluku za dva do tri dana, jer se još nije oporavilo od nedavne nazebe, koju je dobilo — izgleda u Parizu.

Novinstvo se je trudilo još jače prikazivati tobožnju svađu među srbijanskim političarima, stvarajući mišljenje, da je više nemoguće na ovaj način vladati u Jugoslaviji. Sve se to pisalo po nalogu samoga Aleksandra, jer mu je trebalo, da uzmogne proglašenje diktature obrazložiti time, kako je tobože nemoguće sa strankama i demokratsko-parlamentarnim putem vladati u ovoj državi.

*

Tako je završila tragična godina 1928. Završila je ujedno i tobožnja srbijanska demokracija i tobožnji parlamentarizam. Aleksandar je tobože sve pokušao, da riješi i krizu vlade i hrvatsko pitanje, no pošto to nije uspjelo, on će poduzeti jedini mogući put, put diktature. Opet audijencije, opet sastanci. Živjelo se je pod dojmom nekih strašnih skorašnjih događaja. Svatko je u Hrvatskoj naslućivao, da se ovaj put ne radi o običnoj vladinoj krizi, kojih je u prošlih deset godina bilo na desetke i desetke. Slutilo se je da će doći nešto, ali što, teško

Poglavnikova slika iz g. 1931.

je bilo pogoditi. Na koncu te godine dobro je zabilježiti, da je od 20. lipnja do 31. prosinca bilo u Zagrebu samo 192 zaplijeno hrvatskih novina!

Rekli smo već prije, da je Poglavnik ovakav razvoj prilika predvidio već pred mjesec dana. On je i sada, nakon ostavke vlade bio na čistu s onim što će se dogoditi. Pozivao je jednog po jednog suradnika i zanimao se je kako stoji organizacija. Tom je zgodom rekao: »Iz Beograda nam se spremaju strašni dani. Krivnjom nekih odgovornih hrvatskih političara mi nismo dosta spremni, da im odgovorimo kako treba, a uzaludna krvoprolića ne smijemo dopustiti ni izazvati. Krivnja da nismo izvršili posve naš posao ne leži na nama, već na onima, koji su nas ometali u našem radu. Ja sam to uostalom svojedobno i predvidio i unaprijed rekao čija će krivnja biti. Mi raspolažemo doduše s dosta organizirane snage za udar ili obranu, nu trebalo bi nam i više oružja. Ni tu nije naša krivnja, da ga danas nemamo više. Uostalom, izgleda da će doći do audijencije vođa S. D. K. pa ćemo onda vidjeti. Nas svakako čeka u skoro vrijeme novo razdoblje borbe. Mi ćemo borbu u svakom slučaju nastaviti gdje bilo i pod bilo kakvim okolnostima.«

Po ovim riječima može se zaključiti, da je Poglavnik već tada bio spreman i odlučan na polazak u emigraciju. Druge pak okolnosti govore, da je on već bio odavna spreman za takav čas i da ga ništa na njegovom putu nije moglo zaustaviti. On je par dana prije ostavke vlade i audijencije vođa S. D. Koalicije već bio na čistu s time, da to vodstvo, koje je zapravo bilo u rukama Pribićevića, ne će ništa postići za Hrvatsku i to stoga što je znao, da Pribićević ne će nikada voditi odlučnu borbu, i s druge strane što je znao, da Beograd, a Aleksandar u prvom redu, ne će ništa dati. Zanimiva je stoga izjava, koju je Poglavnik dao »Hrvatskom Pravu« od 29. prosinca 1928., a iz koje se izjave jasno vidi, da se je u to vrijeme već posve bio razočarao u radu nekolicine hrvatskih političara, te da je bio siguran, da oni ne će voditi revolucionarnu borbu, već da su spremni još deset pa i sto godina čekati, dok Pariz i London na tanjuru ne donesu slobodnu Hrvatsku ili barem ministarske stolice, usprkos toga što je cijeli hrvatski narod očekivao odlučnu borbu. Kao vrijedan povijesni dokaz Poglavnikova rada, donosimo i tu

POGLAVNIKOVU IZJAVU

»... Godina 1928. opovrgla je sve nauke o jugoslavenstvu, u čije je ime hrvatski narod morao proći ovu desetgodišnju Golgotu. Danas je svakome jasno ono, što su pravaši vidjeli pred deset godina. Svi moradoše metnuti prste u rane razapete Hrvatske, da se osvjedoče, da je ona doista na križ razapeta.

... Sve se je ispunilo, a ipak nam toliki i toliki nisu vjerovali. Nu ispunit će se i unapred sve ono, što danas govorimo. Hoće li se i to poslušati?

Što treba u novoj godini učiniti?

Izdržati!«

Svršetak ove veoma zanimive i značajne Poglavnikove izjave uoči nove teške godine, nažalost je zaplijenjen, pa ga ne možemo iznijeti kao veoma vrijedan prilog ustaške povijesti i Poglavnikove pronicavosti.

To je ujedno bila i posljednja javna izjava Poglavnika prije odlaska u tuđinu. Izjava, koja kao i sve dotadanje pokazuje Poglavnika onakovim, kakav je uvijek prije i poslije bio. Riječ »izdržati« bila je njegova lozinka i on se je te lozinke uvijek, do časa potpune pobjede, držao.

Krvnik-cirkusar Aleksandar, još se je jednom poigrao sa Hrvatima. Pozvao je prije proglašenja diktature u audijenciju vođe Seljačko Demokratske Koalicije. Tobože da čuje njihovo mišljenje i njihove prijedloge i »da pokuša« riješiti hrvatsko pitanje. To se je dogodilo onda, kad su odredbe i proglasi o proglašenju diktature već bili gotovi. Ta mu je šaljiva audijencija bila potrebna zbog toga, da poslije može reći, kako je on tobože po posljednji put pokušao Hrvatima izići ususret, nu da su oni bili toliko pretjerani, da su htjeli rušiti državu, da su dakle krivi svemu zlu, pa stoga njemu, Aleksandru Karađorđeviću, čuvaru države, ne preostaje ništa drugo već da razuri sve, to jest Hrvate, te da proglasi svoju krvavu samovlast.

Što je zapravo bilo na toj audijenciji, mi ustaše ne znamo niti želimo o tome pisati. Pozvani su drugi, da zbog povijesti, taj čudan događaj u Acinom dvoru opišu i predaju javnosti. Mi znamo samo to, da se je dogodilo upravo ono što je Poglavnik kroz deset godina neumorno svima pripovijedao, to jest, da Srbi baš ništa ne žele Hrvatima dati, pa da stoga Hrvati moraju voditi onaku borbu, kakvu će osjetiti i čuti čitava Evropa, a najviše sama beogradska čaršija.

»Njegovo viteško veličanstvo« je dakle »krivnjom tvrdokornih Hrvata« dne 6. siječnja blagoizvolilo proglasiti svoju samovlast i predsjedništvo vlade povjeriti svom vjernom slugi i ubojici posljednjih Obrenovića, generalu Živkoviću. A to je značilo navještaj krvavog rata, do istrebljenja, hrvatskome narodu. Ono, što nije mogao Aleksander i beogradska klika postići sa svim drugim dosadanjim lažima, prevarama i zločinima, to je imala učiniti zloglasna diktatura. Strašna i krvava rukavica dobačena je hrvatskome narodu. I narod je očekivao mig vodstva.

Tada dolazi do poznate izjave: »Lajbek je odkopčan«... Mi ne znamo radi li se ovdje o »črlenom« ili kakvom drugom lajbeku. Znamo tek toliko, da je srbijanska nasilnička diktatorska zvijer odkopčala ne samo »lajbec«, već i košulju i nemilosrdno šibala po hrvatskom narodnom mesu, prolijevala dragocjenu mučeničku krv i grabila jedan za drugim živote naših najvrijednijih boraca.

Dok su drugi zadovoljno pušili i uzalud očekivali da se taj nesretni »lajbek« opet zakopča, dotle je Poglavnik neumorno radio. On je pozivao istaknute prijatelje i borce na dogovor, putovao je gdje je trebalo, pripremao i uređivao sve, da u času njegova odlaska u domovini ostane sve onako, da se može djelatnost i dalje razvijati prema predviđenoj osnovi i nacrtu. On se nije zavaravao, on nije vjerovao da je srbijanski časnik bolji od srbijanskog političara ili čaršijca kad se radi o Hrvatima. Poglavnik je nakon proglašenja diktature u jednom razgovoru rekao: »Nas sve ovo ne iznenađuje, jer smo sve to predvidjeli. Rekli smo, da samo borbom, teškom i krvavom borbom, možemo uspjeti. Čeka nas ta teška i krvava borba. Mi ćemo je započeti i u njoj izdržati, pa makar nas stajalo i života. Hrvatska je vječna, ona ne može propasti dok ima sinova, koji će ići putem Starčevića i Rakovice«.

To su bile riječi vođe, riječi borca, koji je shvatio stanje, koji je predvidio događaje. To su riječi čovjeka koji ne vjeruje neprijatelju, već se hvata mača, da u ljutoj borbi tuče i pobjedi.

Onaj povijesni sastanak s predstavnicima borbene ustaške mladeži na Jelačićevom trgu, onu dosadanju borbu, Poglavnik je okrunio prije svog odlaska u emigraciju novim velikim činom. Dne 7. siječnja on ponovno sazivlje na povjerljivi tajni sastanak sve svoje najbliže i na tom sastanku on, već prije izabran vođom dosadanje djelatnosti ustaškog rada, predlaže i zatim proglašuje postojanje Ustaškog pokreta kao tajne revolucionarne organizacije, proglašuje i Ustav, »Ustaše, hrvatskog oslobodilačkog pokreta«. Na tom sastanku dosadanja je ustaška djelatnost dobila svoj organizatorni okvir, dobila je svoj djelokrug, svoju svrhu i svoju dužnost. Ustaša je toga časa dobio svoje pravo ime, svoju zadaću i svoju osebujnost. Jer, ustaški Ustav kaže među ostalim i slijedeće:

»Ustaša, hrvatski oslobodilački pokret, ima zadaću da svim sredstvima, pa i oružanim ustankom, oslobodi ispod tuđinskog jarma Hrvatsku, da ona postane potpuno samostalna i nezavisna država na cijelom svom narodnom i povijesnom području.

Kada taj cilj bude postignut, Ustaški će pokret braniti svim sredstvima državnu samostalnost Hrvatske i narodnu osebujnost hrvatskoga naroda, te se boriti zato, da u hrvatskoj državi uvijek bude vladao samo hrvatski narod, te da on bude potpunim gospodarom svih stvarnih i duhovnih dobara u svojoj zemlji, napredno i pravedno uređenoj u duhu Ustaških načela«.

To je bio program Ustaškog pokreta, kojeg je Poglavnik 7. siječnja 1929., dan nakon proglašenja krvave diktature, proglasio. Na tom je sastanku Poglavnik priopćio svoju namjeru o polasku u emigraciju, da tamo nastavi borbu, ustašku borbu, koja nas jedina može dovesti do cilja, i koja nas je dovela. Tom je zgodom još rekao po prilici ovo: » Znamo što nas čeka i nemojmo se previše zanositi. Ne znamo da li ćemo brzo dovršiti borbu, nu mi moramo pobijediti ili ćemo izginuti. Izabiremo put časti, put ponosa, put borbe. Započinjemo naš križni put, koji nas nije mogao mimoići. Mi nismo sami. Imat ćemo u našoj borbi prijatelja i saveznika, i to hvala Bogu među velikim narodima. Što Bog dade i sreća junačka«.

Na tom su sastanku utanačene i mnoge druge stvari u pogledu budućeg rada.

Nakon par dana dolazi do raspusta svih dotadanjih stranaka i političkih organizacija, a počinju nicati jedan za drugim i prvi diktatorski dekreti. Zaredale su premetačine, razumije se najprije u prostorijama »Hrvatskoga Domobrana« i Hrvatske stranke prava. Malo po malo uviđa svaki u Hrvatskoj, da se tu ne radi o nikakvom rješavanju hrvatskoga pitanja, o nikakvom raskopčavanju »lajbeka«, već da se tu radi o jednoj strahovitoj i krvavoj navali na sve što je hrvatsko, navali, koja imade za dužnost izbrisati posve s lica zemlje hrvatstvo pa i samo hrvatsko ime.

Još jednom sastaje se velik broj Poglavnikovih prijatelja u prostorijama na Jelačićevom trgu u Zagrebu. Mnogi nisu znali, kad se je Poglavnik — burno pozdravljen — našao među njima, da je to njegov oproštaj s njima. Nisu ni slutili, da ga ne će više uopće vidjeti.

Poglavnik je tom zgodom održao govor, u kojem je objasnio političko stanje i svu ozbiljnost novih događaja. Najavio je, da nas čeka dalnja teška borba. Vidjelo se je, da mu je bilo teško ostaviti te drage prijatelje i suborce i poći na daleki i strani put, a da im ne može javno i otvoreno reći »Zbogom«. To nije mogao učiniti, jer zakon revolucionarne borbe traži tajnost, traži oprez. Na tom je sastanku bilo okupljeno sve najborbenije u Zagrebu, sve što je upravo obožavalo svoga Antu, svoga Poglavnika. Na rastanku se je Poglavnik zadržao u razgovoru s nekolicinom najbližih, koji su znali za njegov skori odlazak i njima je na oproštaju rekao: »Zbogom! Vraćam se ili u slobodnu državu Hrvatsku ili nikada««.

Poglavnik je nakon proglašenja diktature bio još više nadziran, još više opsjedan po sumnjivim tipovima. Bila je javna tajna, da je pred izvjesnim krugom vlastodržaca u Beogradu već tada dr. Ante Pavelić bio osuđen na smrt i da je on imao među prvima u Hrvatskoj izgubiti glavu. Stoga su pojedinci iz ustaške djelatnosti pomnjivo čuvali stražu i bdjeli nad njegovim životom sve do časa, kad je napustio Zagreb i Hrvatsku.

Dne 17. siječnja 1929. povijesni je dan ne samo za osobu Poglavnika, već i za čitav hrvatski narod. Toga dana odputovao je Poglavnik u emigraciju, gdje je ostao punih trinaest godina. U toj emigraciji, na tom teškom putu, koji je on sam dragovoljno i svijestan sve težine takvog života, odabrao, Poglavnik je izdržao i pobijedio. Značenje 17. siječnja za hrvatski narod, reći će povjesničari, a za danas se u okviru ovog kratkog pregleda početka ustaškog rada može reći, da je taj dan jedna neizmjerno velika prekretnica u političkom životu hrvatskog naroda.

Dr. Ante Pavelić, vođa ustaške djelatnosti, sada već vođa, Poglavnik Ustaškog pokreta, odlazi u tuđinu, na križni put, da tamo bez ičega, ni s čim stvori mnogo, učini sve. Polazi u emigraciju, da tamo nastavi ustašku djelatnost, da započne drugi čin velebne borbe, borbe staroga hrvatskoga junaštva, da započne jedno od najslavnijih razdoblja hrvatske povijesti. Otišao je tamo s mnogo vjere i odlučnosti, s mnogo pouzdanja u pravednu hrvatsku stvar, koja mora pobijediti.

I počinje ustaški rad, kojeg predvodi Poglavnik.

Započinje bitka, kojoj na čelu stoji Poglavnik.

Započinje razdoblje hrvatske slave, hrvatskoga junaštva, koje opet u život i pred lice svijeta donosi Poglavnik.

Započinju i svakojake neprilike, svakojake patnje, svakojaka stradanja: u tome je i opet prvi na udaru Poglavnik.

Nedaju se srbijanski plaćenici, prelaze granice i traže žrtvu. Na udaru je i opet Poglavnik, koji hvaleć Bogu i vjernim ustašama, svojim čuvarima, izbjegava svima zločinačkim pokušajima.

Redaju se skupine Hrvata radnika, koji se odazivaju velikom pozivu i pridolaze u ustašku vojsku. Prvi vojnik, prvi ustaša u svakom pogledu, bio je uvijek Poglavnik.

Bila je jedna velika četa ustaša, koji su vjerovali i dočekali. Najviše i najjače od svih vjerovao je Poglavnik.

Dan 17. siječnja ostat će jedan od najvećih dana, danom ustaške odluke, ustaške vjere, ustaške odlučnosti i odvažnosti. Ostat će danom veličine hrvatske vjere i pouzdanja.

Ustaše s najvećom pobožnošću spominju taj dan, a spominje ga i cijeli hrvatski narod, koji je već danas sav svrstan pod ustaški barjak i uvijek — za Poglavnika i Dom spreman.

Starčević za hrvatskog čovjeka

Ljudi i ljudi

Svestranu sadržajnost i dubinu vremena može čovjek najbolje upoznati i najispravnije shvatiti u dubini samoga sebe, jer dubina i značajnost vremena nije i ne može biti shvaćena samo s jedne strane nejasnim pojmom neodređenih planova, koji bi imali svoj početak kao i svoj svršetak u običnoj fikciji, ili s druge opet strane ne može biti njemu naturena i uštrcana spoljašnost, kojoj se upravo opire razum i duševna težnja za izgrađivanjem samosvijesnog pojedinca. Dakle, to je — jednom riječju — stvar pojedinca u najdoslovnijem smislu te riječi, pa je prema tome onda i svako nastojanje, da se prikaže ozbiljnost i važnost današnjeg vremena, tako reći, na prvi pogled, bespredmetno i beznačajno. No, kad bi se kod ove činjenice stalo, promatrajući samo površno i jednostrano, ne bi se došlo nikada, ni u kojem slučaju do pozitivnog riješenja bilo kojeg pitanja veće važnosti, već bi što više nastalo neko teško stanje, nabijeno nepodnošljivom nemogućnošću, koje bi svojim negativnim djelovanjem, odnosno svojom nepouzdanošću u negativnom položaju, razvodnilo i razorilo narodnu osobnost. Jedne se, već prema odnosu gledišta naglašenih osebina u pojmu, običaje nazivati neuljuđenima, nacionalno nesvijesnima, a stanoviti broj nekih ljudi s općenitim oznakama neuljuđenosti i nejasnog lutanja preživjelog jugoslavizma i boljševističkog internacionalizma jednostavno glupima, dok druge čovjek ne može tako točno svrstati u neku jasno ograničenu i pojmovno određenu vrstu i to zato, što ih čovjek radi njihove podmuklosti ne može uvijek odmah i posve jasno prozreti. Ovi drugi razlikuju se od prvih samo u tome, što kod prvih igra prvenstvenu ulogu skupni nagon mase, dok su se ovi posljednji više manje uspjeli ne samo osloboditi utjecaja te površne i nestalne mase, već su postigli i to, da u formi zamršenih »teorija« i raspaljivih »ideologija« u toj masi sami pobuđuju i izazivaju nagonske porive, samo da dođu do svog mračnog cilja. Takvih ljudi, bez razlike, ima na svim položajima i u svim slojevima naroda. Za takvog čovjeka, krijumčara i pučkog zasljepljivača nema nikakovih ćudorednih, nacionalnih ni društvovnih načela, makar često brbljaju o društvovnim pitanjima, jer u svojoj plitkoći ne mogu vidjeti ni osjetiti sadržaj svoga vremena. Svojom površnošću, »hohštaplerijom« i »štreberstvom« ocjenjuju i podcjenjuju svaki rad, koji u sebi nosi motiv višega reda, a koji oni svojom ograničenošću mozga ne razumiju. Za njih i sama država samo u toliko nosi opravdanje svoje opstojnosti, u koliko će im osigurati dobri mjesečni dohodak, priznati im činovničke grupe i novcem pomagati svaki njihov »nacionalni rad«. Oni su Hrvati i misle, da je Hrvatska osobito počašćena, što su se oni priznali Hrvatima. No, mi njih dobro razumijemo, ali nažalost, oni nas ne razumiju!

Nisu neprijatelji hrvatskog naroda samo oni, koji mu se suprotstavljaju otvoreno, (s njima se već obračunalo), nego su mu neprijatelji i oni, koji koče u bilo kojem pogledu državni napredak. Ante Starčević je u svoje vrijeme takove nazivao slavosrbima i protiv njih se svagdje otvoreno borio, jer je osjećao, da je taj ušljivi tip čovjeka opasniji za hrvatski narod, nego njegovi otvoreni neprijatelji, i to ponajviše zato, što svojom nepokretnošću stvaraju oko sebe učmalu baruštinu. Za njih nema nikakvog značenja naša kulturna i politička prošlost i junačke borbe hrvatskih knezova, Tomislavova država, njih ni malo ne dira težina Gvozda, kobni završetak Zrinjsko-Frankopanske urote i Kvaternikova buna; oni ne znaju, da je Hrvatska bila kroz mnoga stoljeća »predziđe kršćanstva« i čitavog evropskog zapada. Za Starčevića znadu, da je mrzio neprijatelje hrv. nezavisnosti. Ali ti ljudi ne znaju, da nije dosta samo mrziti neprijatelje, nego da je pored toga potrebno ljubiti svoju domovinu, svoju državu — Nezavisnu Državu Hrvatsku. Nacionalni program hrvatskoga naroda, izražen već prije po Starčeviću, ostvario je Poglavnik i time je Riječ hrvatske povijesti postala Djelom, Djelom, u kojem će narod vječno podržavati uspomenu i zahvalu Anti Starčeviću i Poglavniku.

LJ. DOLENČIĆ

Poglavnikova poruka u domovinu

Iz emigracije u studenom 1940.

Mjesec studeni 1940. Već je svakom postajalo jasno, da će Engleska sa svojim privjescima već u proljeće izazvati ratnu djelatnost na Balkanu. Pouzdanici Ustaškoga pokreta u domovini htjeli su imati za taj slučaj točne upute i naloge Poglavnika, pa su stoga poslali posebnog glasnika u Glavni Ustaški Stan, po kojem je Poglavnik dne 15. studena poručio slijedeće:

1. Ustaška borba imala je dvije zadaće: spasiti hrvatsku narodnost i upostaviti Nezavisnu Državu Hrvatsku.

Rušenjem diktature izvršili smo prvu zadaću, to jest spasili smo hrvatsku narodnost, koju je Aleksandar Karađorđević kao predstavnik srbstva sa diktaturom htio bezobzirno uništiti. Danas nitko u svijetu ne može kazati, da Hrvata nema, jer su to morali nakon pada diktature priznati i odgovorni srbijanski političari.

Srbstvo, slušajući Pribićevića i ostale »stručnjake«, vjerujuć u tobožnje »tamburaštvo« Hrvata, gorko se je razočaralo, jer je naišlo na ponovno probuđeno i rasplamsalo staro hrvatsko junaštvo, koje je najzad pobijedilo, te prisililo Srbe već prije ustanka na djelomičnu predaju.

Sada dolazi drugi dio: državno oslobođenje, koje će također, uz pomoć saveznika, Ustaški pokret doskora izvojevati.

Neka se kod kuće ne zabrinjuju što stvar teče polagano ili što u svjetskom novinstvu ne naiđu na članke o hrvatskom pitanju. Sve će doći u pravom času. Mi sa naše strane nastojimo i poduzimljemo sve, da se stvar požuri, nu ne ovisi samo o nama.

2. Stvaranje države Hrvatske, stvar je samo provedbe. Ima međutim svoje posebno važno pitanje, to jest stvar Bosne i Hercegovine. Do sada su neprijatelji Hrvatske u svijetu prikazivali da se Hrvatska sastoji samo od nekoliko županija, a o Bosni su govorili kao o nekoj posebnoj zemlji. Međutim je Bosna od vajkada dio hrvatske zemlje, ona je čak i središte hrvatske države, i ona će, zajedno s Hercegovinom, doći u sklop Nezavisne Države Hrvatske. Riječ »Bosanci« je donešena tuđa riječ, dok je ispravna riječ »Bošnjaci«.

3. Hrvatska će biti ustaška država. Nu u toj uspostavljenoj državi Hrvatskoj ne će se moći živjeti samo od ustaške slave. Isto tako, kao što se ne može živjeti ni od slave velikih hrvatskih ljudi i učitelja Starčevića i Radića.

U ustaškoj Hrvatskoj će se živjeti od rada i čitav državni život morat će se temeljiti na radu. Morat će se zaposliti svakoga, a narodu treba dati željeznica, cesta i pružiti malom čovjeku sve društvovne i zdravstvene preduvjete za život.

4. Društvovni život i poredak, koji sada postoji, mora prestati. Uvesti će se novi poredak, koji najviše odgovara hrvatskom narodu, a to je poredak rada, reda, dužnosti i odgovornosti. Poredak pravde i života za svakoga koji radi.

Kod nas se danas u glavnome jede, pijančuje i zabavlja, a gotovo ništa se ne radi. Sve to mora prestati, a tuđinske klice poslijeratnoga odgoja bit će nemilosrdno uništene. I pitanje učilišta (škola) bit će postavljeno na posve nove i zdrave temelje.

Poglavnikova slika iz g. 1935.

Ono novinstvo i tisak, što je do sada kvarilo hrvatska pokoljenja i odnarođivalo ih, bit će zabranjeno i uništeno. I na tom polju će Ustaški pokret donijeti ozdravljenje.

5. Ne smije se nasjedati raznoj neprijateljskoj promičbi. Smiješno bi bilo misliti, da će u sveopćem preinačenju Europe i u rušenju nepravednog versajskog stanja, samo Jugovina biti pošteđena. Hrvatska će biti Nezavisna Država, i to zato, jer to želimo mi, jer to želi cijeli hrvatski narod, i jer to žele stvaratelji nove Europe. Treba imati strpljenja. Svaka prenagla i preuranjena djelatnost mogla bi imati zlih posljedica za Hrvate. Naše čekanje nije donijelo do sada nikakove štete, nego dapače samo koristi. Nu to ne znači, da mi ne nastojimo u svakom pogledu hrvatsku stvar požuriti.

6. Židovi su do sada stoljećima pljačkali hrvatski narod, a napose mali živalj. Uspjelo im je u svoje ruke zgrnuti gotovo sve narodno hrvatsko blago. Osim toga su oni sustavnim i organiziranim radom kroz dugi niz godina kroz novinstvo i knjige trovali hrvatske naraštaje i odnarođivali ih. U buduće, u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj to ne će moći činiti, jer će hrvatski prirad i odgoj mladeži biti u hrvatskim rukama.

7. Sa naše strane nipošto se ne smije ništa rušiti, osim u slučaju da bi jugovinska vojska pružila u kojem predjelu ozbiljniji odpor. U tom se slučaju može i mora svim sredstvima djelovati iza leđa neprijatelju. U protivnom slučaju je naša najveća dužnost spriječavati neprijatelju rušenja naprava i uopće oštećivanje narodnoga, napose seljačkoga dobra.

8. Naša suradnja u času opće djelatnosti, to jest u času ustanka, ležati će napose u tome, da i mi s naše strane prodorno učinimo sve što je moguće. Dužnost nam je gdje god je moguće dignuti ustanak i to sustavno, te da sve sile, koje sudjeluju u ustanku, držimo u potrebnoj stezi, da se ne dogode nepoželjene stvari, kao u drugim revolucijama. Stoga ćemo sve provađati nakon svestranog razmišljanja, bez velikog mudrijašenja i visoke strategije na posve primitivnoj osnovici, a sve prema mogućnostima, koje će nam u danom času stajati na raspolaganje.

9. Što se tiče samog uređenja države i uprave, sva se ta pitanja temeljito proučavaju i vrše se pripreme na svim poljima, tako da će se već u prvi čas prema mogućnostima moći provesti sve što je najžurnije.

10. Svi čestiti Hrvati, svi ustaše nacionalisti, moraju u času ustanka zajednički surađivati na narodnom ustaškom poslu. Ne smije biti nikakvog razilaženja ni nikakvih osobnih trvenja. Svi se jednako moraju podvrći ustaškoj zapovijedi i ustaškoj stezi. Oživotvorenje Nezavisne Države Hrvatske, najviši je ideal, i kod toga moraju nestati sve one loše pojave naše prošlosti.

Službene vijesti Ustaškog pokreta

IMENOVANJE USTAŠKIH DUŽNOSTNIKA NA PODRUČJU STOŽERA BILOGORA

(Svršetak)

Djelekovec:

Tabornikom Josipa Pavlića, općinskog načelnika iz Djelekovca. Tabornim pobočnicima Franju Tomašića ,seljaka iz Djelekovca; Miju Meštrovića, seljaka iz Zablatja; Dragutina Kuzmića, upravljača samovoza iz Imbriovca; Franju Čižmu, seljaka iz Djelekovca.

Gola:

Tabornikom Gjuru Grotića, seljaka iz Gole. Tabornim pobočnicima Ivana Horvatinovića, seljaka iz Gole; Josipa Grotića, seljaka iz Gole; Ignaca Grotića, seljaka iz Gole.

Hlebine:

Tabornikom Andriju Kokora, seljaka iz Hlebina. Tabornim pobočnicima Pavla Matina, seljaka iz Hlebina; Cvjetka Kolareka, seljaka iz Hlebina; Ivana Gabaja, seljaka iz Hlebina, Matiju Gažija, seljaka iz Hlebina.

Koprivnički Ivanec:

Tabornikom Ivana Imbrišaka, učitelja iz Ivanca. Tabornim pobočnicima Martina Balaško, seljaka iz Kunovca; Andriju Jankovića, seljaka iz Ivanca; Valenta Kirina, seljaka iz Ivanca; Stjepana Sitara, seljaka iz Kunovca.

Koprivnica:

Tabornikom Martina Nemeca, trgovca iz Koprivnice. Tabornim pobočnicima Martina Bušića, sudca iz Koprivnice; Martina Gabaja, seljaka iz Koprivnice; Ignaca Doleneca, trgovca iz Koprivnice; Vinka Lovrenčića, seljaka iz Koprivnice.

Novigrad Podravski:

Tabornikom Stjepana Miklaužića, učitelja iz Novigrada. Tabornim pobočnicima Gjuru Šajatovića, seljaka iz Bakovčice; Franju Ledinski st., seljaka iz Novigrada, Franju Grekšija, seljaka iz Novigrada; Franju Ledinski, seljaka iz Novigrada.

Peteranec:

Tabornikom Tomu Betlehema, seljaka iz Peteranca. Tabornim pobočnicima Tomu Sabolića, seljaka iz Peteranca; Ivana Betlehema, seljaka iz Peteranca; Stjepana Betlehema, seljaka iz Peteranca; Martina Lukića, seljaka iz Peteranca.

Sokolovac:

Tabornikom Antuna Knapića, seljaka iz Sokolovca. Tabornim pobočnicima Franju Smrčeka, trgovca iz Lepavine; Gjuru Knapića, kovača iz Sokolovca; Ivana Trnskija, učitelja; Marka Kolarića, seljaka iz Sriema.

Ždale:

Tabornikom Nikolu Grčića, seljaka iz Žade. Tabornim pobočnicima Pavla Čekadu, mesara iz Ždale; Josipa Furuglaša ml., seljaka iz Ždale; Janka Šimeka, općinskog bilježnika iz Ždale; Andriju Mihaldineca, seljaka iz Ždale.

Križevci:

Logornikom Stjepana Blažinčića, pošt. činovnika iz Križevaca. Logornim pobočnicima Božu Blažinčića, učitelja iz Križevaca; Andriju Pankretića, seljaka iz Vel. Potočeca.

Gradec:

Tabornikom Stjepana Grgineca, želj. službenika iz Gradeca. Tabornim pobočnikom Matu Erdeljia, trgovca iz Vel. Brezovca.

Raven:

Tabornikom Petra Bukovčana, opć. blagajnika iz Ravena. Tabornim pobočnicima Andru Mušleka, seljaka iz Ravena, Dragutina Lauša, seljaka iz Novaka.

Sv. Ivan Žabno.

Tabornikom Duju Pavlinušića, seljaka iz Betovljana. Tabornim pobočnicima Valenta Tkalčeca, seljaka iz Crikvene; Imbru Čičaka, seljaka iz Rovišća; Ivu Jugovića, seljaka iz Rovišća; Petra Narančića, umirovljenika iz Sv. Ivana Žabno.

Sv. Petar Čvrstec:

Tabornikom Martina Baloga, trgovca iz Sv. Petra Čvrsteca. Tabornim pobočnicima Andriju Ceredu, seljaka iz Ćeradara; Zvonka Barešića, opć. blagajnika iz Sv. Petra Čvrsteca; Miju Škvorca, seljaka iz Škvorca.

Sv. Petar Orahovec:

Tabornikom Franju Lukačića, seljaka iz Kalnika. Tabornim pobočnicima Antuna Stančina, seljaka iz Sv. Petra Orehovca; Ljudevita Nemeca, iz Sv. Petra Orehovca; Stjepana Gajskija iz Sv. Petra Orehovca; Josipa Višaka, iz Sv. Petra Orehovca.

Vojakovec:

Tabornikom Miroslava Slunjski, opć. pisara iz Ivanca. Tabornim pobočnicima Augusta Habdiju, seljaka iz Voj. Olijeka; Albina Petrića, seljaka iz Ivanca; Franju Habdiju, potrošara iz Starih Bošnjana; Blaža Hartmana, seljaka iz Trema Medačeva.

Vrhovec:

Tabornikom Martina Rečnika iz Vrbovca. Tabornim pobočnicima Ivana Prevarića iz Vrbovca; Pavla Rožića, iz Vrbovca; Dragutina Kurtanjeka, iz Vrbovca; Franju Petraka, iz Vrbovca.

Križevci:

Tabornikom Slavka Šoštarka, trgovca iz Križevaca. Tabornim pobočnicima: Slavka Majcana, trgovca iz Križevaca; Slavka Rundeka, trg. pom. iz Križevaca; Zvonka Habajeca, tipografa iz Križevca; Martina Gjurakića, seljaka iz Križivaca.

Za Dom Spremni!

Dano u Uredu Glavnog Ustaškog Stana.

OSUDA USTAŠKOG STEGOVNOG SUDA

Pred nekoliko dana održana je rasprava pred ovim sudom protiv Sujoldžića Hajrudina, čarkara 34. jurišnog Sata za to, što je neustanovljenog dana i mjeseca 1941. uzeo od oštećenog Ljube Đurana sijeno s njegove livade po prilici oko 15 mtc. i što je dana 9. siječnja 1942. uzeo od žene oštećenog Đuran Janje 1.000 Kuna zaprijetivši joj, ako mu ne da novac, da će njezina muža Đuran Ljubu odvesti u logor, čime je počinio kazneno djelo predviđeno i kažnjivo po § 130 v. kz. i § 239. od I. kz.

Nakon provedene rasprave donijela je porota osudu, kojom se optuženi oglašuje krivim za gornja djela i kažnjava sa 6 godina teške tamnice i 1.200 Kuna novčane kazne i trajan gubitak časnih prava, te isključenjem iz ustaških redova.

Istoga dana održana je rasprava i protiv Balenović Ivice, čarkara 22 Sata 13 bojne radi toga, što je kao poslovođa u pekari tražio od svoga radnika mito, da ga ne bi otpustio iz posla te od istoga i primio 300 Kuna na ime toga, čime je počinio kazneno djelo predviđeno i kažnjivo po § 329 od I. kz. te je za isto djelo kažnjen sa 3 mjeseca zatvora i 120 Kuna novčano.

»Ustaša« vijesnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. Izdaje Glavni Ustaški Stan. Ravnatelj: Mijo Bzik, poglavni pobočnik. Urednik: Stanislav Polonijo, Berislavićeva ul. 10. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. Brzoglasi: Uredništvo: 79-00; Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 30.499. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 2.— Kune. — Pretplata: mjesečno 8.— Kuna, četvrtgodišnje 24.— Kune, polugodišnje 48.— Kune, godišnje 96.— Kuna. — Tisak Tiskare ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara: Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ul. 2.

MNOŠTVO SELJAKA KLIČE POGLAVNIKU I USTAŠKOJ HRVATSKOJ NA SKUPŠTINI U STUBICI
(Foto: Rajterić)

NA STARČEVIĆEVOM GROBU U ŠESTINAMA